NUMMER 11 DONDERDAG 14 MAART 1929 29STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Mysterie-wijsheid bij de Karaïben

(naar aanleiding van A. Ph. Penard's belangrijk opstel: „Het pujai-geheim der Surinaamsche Caraïben”. Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indië, deel 84, 's-Gravenhage 1928)

door

C. H. DE GOEJE.

Kan de mensch wetende worden in die diepten der wereld, waar de oorzaken liggen van de natuur en van al wat er in zijn eigen lichaam en ziel omgaat?

Daarover zijn in onzen tijd de meeningen wel zeer verdeeld. Sommigen ontkennen die mogelijkheid; anderen geven haar toe, doch alleen voor die

Huis van A. Ph. PENARD, buiten Paramaribo.

enkele heiligen of godsmenschen, die eene bijzondere openbaring ontvingen; nog weer anderen is het eene zekerheid dat dit, zooal niet voor iedereen, dan toch voor velen bereikbaar is.

Deze laatste opvatting was bij de volken der oudheid, en is nog thans bij natuurvolken vrijwel algemeen.

Bij die volken was er gelegenheid om tot dit weten te worden ingewijd, en de handelingen en onderwijzingen welke tot die inwijding voerden, worden veelal aangeduid met den naam die ze in het oude Griekenland droegen: mysteriën.

Dit woord is voor ons gevoel verbonden met het begrip van het geheime of geheimzinnige. Daardoor kan het den indruk wekken of daar een groep personen is, die uit eigenbelang het weten voor zich houdt en de menigte dom wil laten, of dat er slechts gewichtigdoenerij is, of zelfs dat dingen geschieden die het daglicht niet kunnen velen. Zulks moge hier en daar al zijn voorgekomen: het waren dan echter verschijnselen van verval; het strenge gebod van geheimhouding had waarschijnlijk ten doel om degenen die niet voorbereid waren, te behoeden voor een kennis die hen in verwarring zoude brengen, en om henzelve en de wereld te vrijwaren voor het onheil dat kon voortkomen uit het hanteeren van die kennis door onbekwame, of hun eigenbelang zoekende, lieden.

Hooren wij wat Dr. K. H. E. de Jong over de mysteriën zegt in zijn werk: „Das Antike Mysterienwesen in religionsgeschichtlicher, ethnologischer und psychologischer Beleuchtung” (Leiden, 1909):

„Want deze mysteriën, welker oorsprong reikt tot in den grauwen voortijd, waren geenszins, gelijk nog onlangs werd beweerd, een ijdele vertooning, maar inderdaad een hoofdfaktor van het geestelijk leven der oude wereld. In den loop der eeuwen zijn zij meer en meer toevluchtsoorden geworden van zielen die behoefte aan verlossing voelden, en ze zijn dat gebleven tot zij verdwenen, kort voor het begin der middeleeuwen. Mogen al enkele ceremoniën ons aanstoot geven, en het doen en laten van verscheidene gezelschappen onzen tegenzin opwekken, zoo hebben toch over het algemeen die geheime eerediensten de hoogste zedelijke en religieuze behoeften der ouden weten te vervullen. In de mysteriën zag men een bolwerk tegen misdrijven, een waarborg voor betere zedelijkheid. Van de mysteriën hoopte de ingewijde bescherming tegen vijanden en gevaren, genezing van ziekten en gebreken, welvaart in het aardsche leven en zaligheid in het hiernamaals.”

Al even waardeerend wordt in het hierboven genoemd opstel van Penard gesproken over den ingewijde der Karaïbische mysteriën:

„De *pujai* is de priester en dokter der Surinaamsche Karaïben. De Indianen beschouwen hem als de ondervinding in persoon. Hij voert den strijd tegen den dood en het verderf; hij is ook de grootste tegenstander der moderne beschaving, achter welker masker hij het spottend gelaat van het materialisme ziet. Hij is een tweede *tamusi* (heer of grootvader) voor zijn dorpsgenooten, die hem derhalve zoo noemen. De *pujai* moet de lijdende leider zijn, een voorbeeld van moed en opoffering.”

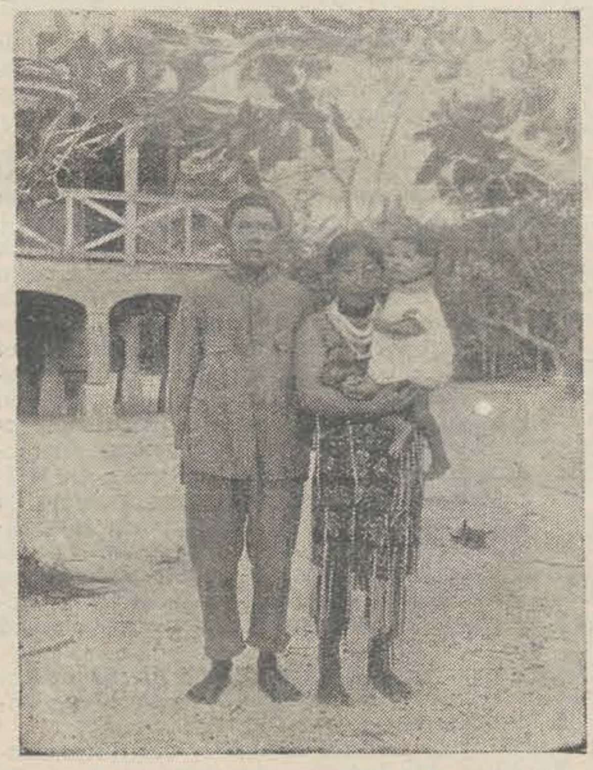
En met hoe grooten eerbied en liefde vertelde mij onlangs een Arawak over de wijze medicijnmannen van zijn stam, waarvan hij er nog een gekend had!

De mysterien waren niet overal hetzelfde. Bij de Karabïben bijvoorbeeld is er drieëërlei inwijding, elke waarvan voert tot aanraking met andere bovenzinnelijke wezens of machten. Dit verklaart weillicht dat de godenwereld van het eene volk er zoo geheel anders uit kan zien dan die van een ander volk. Er is echter nog een oorzaak voor zulke verschillen: dat wat de ingewijde bovenzinnelijke beleeft, bestaat niet in de wereld der zinnen; men kan het alleen mededeelen door zich te bedienen van de namen van dingen of gebeurtenissen van l.g. wereld, die dan als symbolen moeten worden opgevat. Zoo stelden de oude Grieken hun goden voor als menschen: de oude Egyptenaren beeldden verscheidene goden af met dierenkoppen; de Karaïben vertellen van goden met het karakter van dieren. Bij alle verschil zijn er ook opvallende overeenkomsten; men vergelijke bijv. Amana, de ongeboren Maagd der Karaïben, met de Groote Moeder der Goden, met Kybele, of met Isis der oudheid, en de mededeelingen der Karaïbische ingewijden over de geestelijke oerwezens met Plato's ideeënleer.

De bijbelvaste lezer kent natuurlijk het woord van den apostel Paulus, dat zoo sterk medewerkte tot de bekeering van Augustinus: „en verzorgt het vleesch niet in begeerlijkheden” (Rom. XIII, 14). Dat het opvolgen van dezen raad tot gevolg heeft dat de ziel, minder gekluisterd aan het lichaam, ontvankelijker wordt voor het geestelijke, weten velen onzer uit eigen ervaring. Ook de Karaïb moet dit tijdens de inwijding, en gedeeltelijk daarna nog, streng in acht nemen.

De extase, het losworden der ziel, wordt verder bevorderd door dansen onder het zingen van bepaalde liederen, en het innemen van tabakswater, tabakspoeder, of bij de andere inwijdingen, van *takini-sap* of pap van Spaansche peper. Vooral het sap van den *takini*-boom heeft een sterke werking; de leerlingen krijgen daardoor een „*takini*-koorts”, en in dien toestand verschijnen de geestelijke wezens zeer spoedig.

Nog andere dingen geschieden; onder andere dit: aan het einde van den leergang worden den leer-

Karaïben-familie.

lingen gordels omgedaan die bezet zijn met levende bijt-mieren, en springen zij in een vuur. Door het bijten der mieren ontstaat de kracht om zieken op te wekken; in het vuur verlossen de leerlingen zich van de booze geesten of hartstochten, waarover zij voortaan heerschen zullen, en tevens verbreken zij de banden der ontzegging.

Met onze opvattingen zouden wij hierin zien: eene oefening in zelfbeheersching en moed, of een symbool dat aanspoort om het eigen karakter te sterken en te louteren. Naar de Indiaansche opvattingen echter, vloeit hier als het ware, het verlangde geestelijk leven in den leerling.

In de West-Indische afdeeling van het Koloniaal Instituut kan men borden van vlechtwerk zien, die op voorstellingen van dieren gelijken, en vermoedelijk bepaalde geesten weergeven; in het midden daarvan zijn tusschen de mazen wespen vastgeklemd. Deze borden zijn medegebracht van de Ojana's in Zuid-Suriname; de Apalai's in Brazilië gebruiken ze ook. Ze deden dienst bij een groote plechtigheid, waarvan eenige jongelieden de hoofdpersonen waren. Nadat deze een geheelen nacht in prachtigen vedertooi gedanst en fluitgespeeld hadden, werden hun deze borden herhaaldelijk op het lichaam gedrukt, waarbij de (toen springlev..de) wespen gevoelig staken. Vermoedelijk had dit ten doel, de door de borden voorgestelde geesten met de wespenkracht in de jongelingen te brengen.

Ik herinner mij ook nog, hoe een Indiaan mij verzocht, hem met een rietje op de kuit te willen slaan, en hoe bij het binnentreden in een dorp van Trio's die nog nimmer een blanke hadden gezien, de palm van mijn hand met de knol van een plant werd ingewreven. Vermoedelijk werd van het eerste verwacht, dat de geestelijke krachten van den Europeaan over zouden gaan op den gegeeselden, en was de knol een z.g. vredes-bekoring, een middel om op magische wijze vriendschappelijke gezindheid bij te brengen.

Het zooeven vermelde drinken van tabakswater en eten van tabakspoeder, heeft stellig niet, of niet alleen, ten doel om het lichaam ontvankelijker te maken voor bovenzinnelijke waarneming: wij mogen ook hierin een magische handeling zien. Want men doet dit bij de inwijding tot tabaks-meester, d.w.z. tot meester die de beschikking zal hebben over de groep geesten die tezamen de tabaks-plantziel vormen. De tabak is een oorspronkelijk Amerikaansche plant; de Karaïbische *pujai* rookt (een soort sigaretten) om zijn geestelijke vermogens zuiver te houden, en beblazen met tabaksrook, welke rook de booze geesten verzwakt en de goede geesten versterkt, is een veel voorkomende magische daad.

Zulke magische handelingen zijn half-physisch, en vergelijkbaar met bijv. het innemen van vitaminen; half zijn zij geestelijk, want de goede geesten waarmede de *pujai* verbonden is, maken hem ziek zoodra hij slechte dingen doet. Wij kunnen het ook nog anders uitdrukken: voor deze Indianen is er niet een zoo diepe kloof tusschen geest en stof, als er in ónze voorstelling bestaat.

De magie kan daar waar ze niet meer begrepen wordt, ontaarden in bijgeloof; ze kan ook, naar men vooral in vroeger tijden aannam, misbruikt worden en tooveren zijn in den ongunstigsten zin. Van oorsprong uit is ze echter vermoedelijk niet anders dan een practische toepassing van de geestelijke wetenschap (of geheime wetenschap) die men in de mysteriën vernam. Die wetenschap was „de" wetenschap, en tegelijk was ze het weten van de verhouding van mensch en schepping tot de geestelijke wezens of goden, en bevredigde dus de behoefte aan godsdienst, aan religie. Hierbij mag nu wel worden aangeteekend dat aan het voorbeeld der Karaïben duidelijk is te zien, dat er niet eene tegenstelling behoeft te zijn tusschen het veelgodendom en het belijden van den éénen God, want zij zeggen dat elk ding op aarde zijn individueelen geest (of groep geesten) heeft, die er het wezen van is. De geesten van verwante dingen vinden hun grond in een machtiger geest, en deze groepsgewijs in nog hooger wezens, die op hun beurt weder hun oergrond hebben in God. (Voor den samenhang van mysteriën en magie, zie men voorts het reeds aangehaalde werk van Dr. K. H. E. de Jong, en diens „De Magie bij de Grieken en Romeinen; Haarlem 1921).

Het **is**, na de mededeelingen van Penard, niet moeilijk om te begrijpen hoe de Karaïben komen tot deze opvattingen: als de leerling een tijd lang heeft gevast en tabakswater heeft gedronken, en de *pujai*-liederen al dansende heeft gezongen, dan valt zijn lichaam in zwijm, en zijn ziel ontwaakt in het geestelijk licht en aanschouwt de geestelijke wezens in hunne werkzaamheid.

De volleerde *pujai* kan steeds weer die geestelijke wezens of goden waarmede hij bijzonder verbonden is, oproepen om hun raad te vragen of hun hulp voor het opsporen en verdrijven van den geest die in een zieke werkt. Men noemt l. g. geesten wel „booze geesten", maar is toch van meening dat zij over het algemeen slechts de uitvoerders zijn van de goddelijke rechtvaardigheid.

Karaibische vrouwen en kind.

Met de geestelijke wezens moet ook in het dagelijksch bestaan rekening worden gehouden, zij het al niet in die mate, dat het onbevangen leven onmogelijk zoude worden. Bijv. zal de Indiaan in een boot er zich voor hoeden om bepaalde woorden uit te spreken, omdat dit den toorn der watergeesten zou opwekken en deze een bui zouden veroorzaken waardoor de boot zou omslaan. De oorsprong van dit geloof laat zich gemakkelijk gissen, want de verboden woorden zijn namen van waterdieren, van sterke dieren, wapens, enz.; het uitspreken van den naam zouden de betrokken „kracht-wezens" of

Arawaksche mannen.

„Water-wezens" bemerken, en daarop reageeren door een krachtdaad of waterdaad.

(Voor verdere bijzonderheden zij verwezen naar het reeds meer genoemde opstel van Penard, en naar mijne toelichtingen: „A. Ph. Penard over inwijding en wereldbeschouwing der Karaïben", die in den West-Indischen Gids zullen verschijnen, en waarin nog meer werken zijn vermeld.)

De mysteriën-wetenschap, die bij de Karaïben en vele andere natuurvolken nog een beheerschende faktor van het leven is , is bij de cultuurvolken van onzen tijd vrijwel verdwenen. **Zóó anders is onze geheele instelling** in de wereld geworden, dat wij zelfs geneigd zijn te ontkennen dat er ooit veel werkelijkheid in die wetenschap heeft gezeten, of haar geheel en al voor onzin: fantasie, bijgeloof en bedrog houden.

Een dergelijk oordeel is wel gerechtvaardigd voor de uitwassen, welke vermoedelijk welig konden gaan tieren toen het vermogen tot bovenzinnelijk waarnemen aan het verzwakken was. De kern van de zaak is echter volstrekt niet dwaas, en van verschillende zijden wordt tegenwoordig niet meer ontkend dat de oude volken en natuurvolken helderziende vermogens zouden kunnen bezitten.

Zeer ver gaan in het erkennen van bovenzinnelijke vermogens de moderne theosophie en anthroposophie. Volgens den in 1925 overleden leeraar en stichter van l.g. beweging, Dr. R. Steiner, had in den ouden tijd de mensch in 'n instinctmatig, droomachtig helderzien de rechtstreeksche gewaarwording van zijn verbonden-zijn met het wereldorganisme. Toen dit als natuurlijk vermogen verdween, bleef er nog 'n tijdlang de mogelijkheid om in de mysteriën tot dit beleven te komen. Bij de tegenwoordige cultuurvolken is dat gevoel van verbonden te zijn met de wereld, uitgedoofd; de mensch voelt zich eenzaam in zijn „ik". In die eenzaamheid worden de krachten der ziel gestaald, en kan ze in staat worden zich zoo in zichzelve te verdiepen, dat ze, in haar ondergronden staand, tegelijk in het dieper werkelijke der wereld staat. Dit nieuwe bovenzinnelijk bewustzijn komt tot stand door verhooging (Steigerung) van het gewone zieleleven, in tegenstelling met het bovenzinnelijk bewustzijn in de oude mysteriën, dat tot stand kwam door demping van het gewone zieleleven.

De droom, welks beelden thans geen betrekking meer hebben op de buitenwereld, is een overblijfsel van het oude bovenzinnelijk beleven; andere decadente resten treden soms op als visioenen, voorgevoelens of tweede gezicht.

Mededeelingen als deze, gaan er niet op vooruit wanneer ze zoo uitermate verkort, en door een onbevoegde, worden weergegeven. Ze zijn nochtans hier vermeld, omdat ze licht werpen op het vraagstuk hoe het met elkaar te rijmen is, dat een uiterst waardevol vermogen uitdooft, terwijl toch de menschheid zich voortgaand ontwikkelt.

Doordien de natuurvolken eenigszins achtergebleven zijn in de ontwikkeling, is op aarde het oude, zij het al reeds eenigszins in verval, naast dat wat eigen is aan een volgenden ontwikkelingstrap, aanwezig; en ziehier hoe een Franschman, De la Borde, zich in de 17e eeuw daarover uitliet, met betrekking tot de Karaïben der Antillen: „Zij nemen er aanstoot aan, als men hen wilden noemt, en zegt dat zij geen geest hebben en dat ze als dieren leven. Zij antwoorden dat naar hunne meening dat bij ons nog in sterkere mate het geval is, omdat wij niet op hunne wijze leven: dat zij hun wetenschap hebben en wij de onze, alsof er twee manieren zouden zijn om de dingen in hun waarheid te weten."

Op de Suriname-rivier.

Onderzoek naar de Nederlandsche oudheden op Celebes.

Als uitvloeisel van eene reis, welke de heer V. I. van de Wall, ambtenaar bij den Indischen Oudheidkundigen Dienst te Weltevreden, onlangs heeft gemaakt ter bestudeering van de Nederlandsche Oudheden op Celebes, verscheen van zijne hand in ons blad een reeks artikelen [1]), waaraan, naar we vertrouwen, met belangstelling is kennis genomen. In aansluiting daarbij geven we thans een korte algemeene samenvatting van hetgeen de heer v. d. Wal gedurende zijn rondreizen heeft opgemerkt met betrekking op de aanwezigheid en den toestand der aan den Compagniestijd herinnerende overblijfselen op genoemd eiland.

Uit den aard der zaak konden de op Celebes aangetroffen Nederlandsche oudheden niet de vergelijking doorstaan met de monumenten in de Molukken, waar het Nederlandsche gezag het eerst werd gegrondvest en gezeteld was, uitgezonderd dan het fort Rotterdam te Makassar, waarvan het overgebleven gebouwen-complex op het Slotplein eenig in zijn soort is, en nergens geëvenaard wordt. Bij de inventarisatie is gebleken, dat zoowel de residentie Menado als het gouvernement Celebes bijzonder rijk zijn aan roerende goederen van oudheidkundige waarde, z.a. zilveren schenkbladen, gouden eerepenningen, zwaarden, sabels, bronzen sierkanonnen, klokken e.d., welke door de Com-

[1]) Nl.: *Oud-Makassar* (Kol. Weekbl. 14 Febr. j.l., No. 7); *De Minahassa* (K. W. 21 Febr., No. 8); *Boeton* (K. W. 7 Maart, No. 10).

pagnie indertijd als geschenken aan de talrijke vorsten in deze gewesten zijn vereerd geworden. Bijzonder in het oog vallen de vele fraai gegoten kanonnen voorzien van monogram, inscripties en jaartallen, dikwijls afkomstig van de eerste kanonnengieters der Republiek die uitmunten door sierlijke lijnen en decoratie.

Oorspronkelijk was eigenlijk het doel der reis het fort Nieuw-Amsterdam te Menado, dat tot afbraak zou bestemd worden indien de Dienst daartegen geen bezwaren had. Gebleken is dat het fort noch oudheidkundige noch kunst-historische waarde bezit, zoodat het nu zal afgebroken worden en binnen afzienbaren tijd plaats maken voor een villapark. Achtereenvolgens werd bezocht de Noordkust van Menado, o.a. met de ruine van de redoute Leyden en van de Kota Mas, vermoedelijk een portugeesche gouddelversstad, te Kwandang. Daarop volgde de Golf van Tomini met de oudste Compagnie's nederzettingen te Parigi en Tomini en de forten van het indertijd zwaar versterkte Gorontalo; de oudheden der kerken in de Minahassa, de waroega's of grafurnen der Alfoeren, gebeeldhouwd onder Compagnies invloed; de kerkelijke en de bestuursarchieven ter hoofdplaats Menado, de kerkelijke oudheden aldaar, de kerkhoven; de Sangir-eilanden met de redouten Doornburg en Taboekan, de merkpilaar V.O.C. te Taroena en beschreven steen aldaar, de rijkssieraden van de Zelfbestuurders van Taboekan, Siau, Kandahar, Tagoelandang enz. de Talaud-eilanden met o.a. de oudste predikantsgraven in deze streken. Wat Zuid-Celebes betreft, boden de stad Makassar en omstreken met tal van historische herinneringen een ruim arbeidsveld. Behalve het fort Rotterdam en de redoute Vredenburg, het zeer fraaie kerkhof met talrijke oude praalgraven, de monumenten van Alexander de Siso en Cornelia van Sypestein, de landgoederen Het Nieuwe Loo, Maurisso, Bontoalo enz. bevinden zich in die omstreken het mausoleum van Aroe Palakka, den vriend der Compagnie, de vorstenresidentie Goa, de koningsgraven, Bongaja, waar het vermaarde tractaat is gesloten in 1667, de ruïnes van de kasteelen Samboppo, Panakoekang, Sarombe Tallo enz. Te Tanette was belangrijk de kroonschat van de overleden leenvorstin w.o. gouden Compagnies penningen en te Maros de rotsvesting Boeloe Sepong en het fortje Valkenburg. Na tal van plaatsen in Midden Celebes te hebben bezocht o.a. Watampone met herinneringen aan de Boni-expedities aan de Tjenrana rivier, werd koers gezet naar de Saleyer-eilanden en het eiland Boeton. Dit laatste was bijzonder merkwaardig door de kraton des sultans van Portugeeschen oorsprong, een kolossaal bolwerk van niet minder dan elf poorten en twintig bastions, reusachtige ankers van gestrande en vergane Compagnies schepen, bronzen en koperen vuurmonden, ruïnes van blokhuizen aan de rivier, archiefstukken en kroonsieraden van den sultan enz. enz.

Na afloop van het onderzoek maakte de heer Van de Wall van zijn aanwezigheid te Makassar gebruik om een excursie uit te schrijven naar het veel te weinig bekende en gewaardeerde fort Rotterdam, waartoe de militaire overheid alle autoriteiten met hunne dames had uitgenoodigd, waarvan ruim gebruik is gemaakt. Daartoe uitgenoodigd door het Makassaarsche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen werd alsnog onder zeer groote belangstelling een causerie gehouden over oud-Makassar, verduidelijkt door fraaie lichtbeelden, waarbij voor het eerst de reconstructie van het oude Vlaardingen, de stichting van Speelman, werd vertoond. Naar aanleiding van deze voordracht ontving de heer Van de Wall de uitnoodiging de geschiedenis der stad te boek te stellen.

Over het algemeen genomen bevonden zich de meeste oudheden in zeer verwaarloosden toestand, uitgenomen die in particulier bezit, vooral de kerkhoven die bezocht werden (mede ter aanvulling van den genealogischen arbeid van Mr. Bloys v. Treslong Prins) zagen er treurig uit.

Uit den aard der zaak zullen de resultaten van deze inventarisatie, waarbij een schat van historische gegevens en studiemateriaal werd verzameld, t.z.t. in de Verslagen van den Oudheidkundigen Dienst worden gepubliceerd.

Tenslotte roemt de heer Van de Wall de ondervonden medewerking en steun van de civiele, militaire en gemeentelijke autoriteiten, de kerkelijke overheden, tal van particulieren en de Gezagvoerders der K. P. M. schepen, waarmede de reis gemaakt werd, zonder welke dit eerste oudheidkundig onderzoek op Celebes zeker niet zoo vlot zou zijn verloopen.

Het Kanaal van Nicaragua.

(Oude plannen hervat).

Een telegram van Washington d.d. 25 Februari j.l. (Reuter), opgenomen o.a. in het Vaderland, meldde, dat de Senaat eene resolutie heeft aangenomen om een onderzoek te doen instellen naar de practische uitvoerbaarheid van het graven van een kanaal door Nicaragua. De Senaat stemde in een crediet van 150.000 dollars toe voor de kosten van het onderzoek, dat door de ingenieurs van het leger zal worden verricht.

Dat naast het Panamakanaal ook aan deze doorgraving wederom wordt gedacht, wijst blijkbaar op eene gevoelde noodzakelijkheid, waarover wij uit gebrek aan juiste kennis van zaken niet in beschouwingen kunnen treden.

Met deze inleiding is het ons echter om iets anders te doen en wel het in herinnering brengen van eene poging, die nu zoowat *honderd* jaren geleden **van Nederlandsche zijde is aangewend, tot bevordering van de doorgraving van Nicaragua.** Omtrent dit kanaal, dat de beide Oceanen zou verbinden, koesterde Koning Willem I in 't belang van den Nederlandschen handel en van Oost- en West-Indië **groote verwachtingen. De verdere handelingen ter zake van dit kanaal van Nederlandsche zijde schijnen te zijn gestuit door de gebeurtenissen van 1830.**

Aan generaal-majoor J. Verveer was toenmaals de Koninklijke opdracht gedaan van eene zending naar Centraal-Amerika. Kon. Besluiten (14 Febr. 1826 en 8 Mei 1828 en 20 Febr. 1831 geheim).

In de Nieuwe Rott. Courant van 17 en 18 December 1912 gaf Mr. Th. Heyligers destijds eene interessante bijdrage onder het hoofd „Oude Nederlandsche kanaalplannen door Midden-Amerika" en mogen wij belangstellende lezers naar die studie verwijzen.

Zie: „N.Rott. Crt." 17 en 18 December 1912 te raadplegen aan de Kon. Bibliotheek alhier;

Jan Verveer, Nieuw Ned.- Biogr. Woordenboek, Deel V., door Koolemans Beynen;

Redevoeringen in de Tweede Kamer der Staten Generaal door Mr. W. Wintgens (1883—1884), blz. 221/226. W.

Van Week tot Week.

Dinsdag 5 tot Maandag 11 Maart.

Houding en taak der Zending. In eene vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage op Vrijdag 15 dezer, zal de heer D. Crommelin inleiden het onderwerp: Houding en taak der Zending te midden van de geestesbeschouwingen in Nederl.-Indië.

De Internat. Koloniale Tentoonstelling te Parijs. Zijne Exc. de Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, heeft den 6en dezer de Algemeene Commissie ten behoeve van de deelneming van Ned.-Indië, Suriname en Curaçao aan de in 1931 te houden Intern. Koloniale Tentoonstelling geïnstalleerd. De Minister en de Voorzitter van genoemde commissie Zijne Exc. Mr. D. Fock hielden redevoeringen, welke zijn opgenomen o.a. in het Vaderland van 6 Maart, Avondbl. A.

Raad van Indië. Bij Kon. besluit is op zijn verzoek eervol ontslagen met ingang van 2 Juni 1929, met dank voor langdurige en trouwe diensten, de heer A. M. Lens als lid van den Raad van Nederlandsch-Indië.

De Voorzitter van den Volksraad. Bij Kon. besluit is op zijn verzoek eervol ontslagen uit 's lands dienst met 3 Mei e.k. en met dank voor langdurige en trouwe diensten mr. A. Neytzell de Wilde als voorzitter van den Volksraad van Nederl.-Indië.

[Mr. Neytzell de Wilde was de derde Voorzitter van den op 21 Mei 1918 geopenden Volksraad; hij trad als zoodanig op den 17en Ja. 1925, ter vervanging van Mr. Dr. W. M. G. Schumann, die den 3en September 1919 de eersten Volksraadvoorzitter, Dr. J. C. Koningsberger (thans Minister van Koloniën), verving].

De contractkoelies. Aneta seint dd. Medan 7 Maart: Professor Grimshaw heeft in een persgesprek gezegd, dat in geen land, waar met contractkoelies gewerkt werd, de toestanden zoo gunstig waren als op Sumatra's Oostkust.

Noodlottige bandjir. Aneta meldde dd. Pasoeroean 8 Maart, dat hevige regens in Loembang een bandjir veroorzaakten, die groote verwoestingen aanrichtte. Helaas werden daarbij niet minder dan 17 personen gedood en er eenige vermist.

Universiteits-examens. Leiden. Taalkundig candidaats-ex. Indologie de heer A. F. Th. de Raad. *Utrecht.* Candidaats-ex. Ned.-Indisch recht de heer J. D. Koster.

Verzoek om gratie afgewezen. Batavia, 7 Maart (Aneta). De Gouverneur-Generaal heeft het verzoek om gratie van hadji Doelhadie, die door den Landvoogd van Pandeglang ter dood veroordeeld is, afgewezen.

De Mataram-film. De Kon. Ver. het Koloniaal Instituut te Amsterdam heeft den 7en dezer in het Gebouw voor K. en W. te 's-Gravenhage eene vertooning vertoond van het prachtige filmwerk „Mataram", voorafgegaan door een inleiding van Prof. J. C. van Eerde over de Javaansche Vorstenlanden. (Zie de rubriek Kunst, enz. in dit Nr. van het K. W.).

De radio-telefoondienst met Ned.-Indië. De gelegenheid om met Nederlandsch-Indië langs radiotelefonischen weg gesprekken te voeren (voorloopig alleen uit de studio's te Amsterdam, 's-Gravenhage, Rotterdam en Utrecht), bestaat thans twee maanden. Immers op 8 Januari werd deze dienst, na den vorigen dag officieel te zijn ingewijd, voor het eerst voor het publiek opengesteld.

In de eerste maand (tot en met 31 Januari) werden 216 gesprekken met Indië gevoerd, van 1 tot en met 28 Februari waren het er 2.., zoodat, in aanmerking genomen, dat de dienst alleen op werkdagen is opengesteld, kan worden geconcludeerd, dat er tot heden een constant gemiddelde is van 10 gesprekken per dag.

Burgemeester van Amboina. Aneta meldt dd. Batavia, 8 Maart. Benoemd tot burgemeester van Amboina de heer J. A. F. Schut, thans waarnemend.

De Krakatau geeft het nog niet op. Na een rustperiode van ongeveer twee weken, meldt Aneta wederom nieuwe erupties van den Krakatau.

†

Kapitein E. A. J. Nobele. Aneta seint uit Makassar dd. 6 Maart het overlijden, in den ouderdom van 55 jaar, van den heer E. A. J. Nobele, oud-kapitein van het O.-I. leger, ridder van de Mil. Willemsorde en de Oranje Nassau-orde.

J. C. Houwing. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 63 jaar, overleden de heer J. C. Houwing, directeur eener thee- en rubbermaatschappij.

J. Pelzer. Aneta seint dd. Malang 5 Maart: De electrotechnische ingenieur J. Pelzer van de suikerfabriek Semboro van de H.V.A. is te Tangoel bij een val doodgebleven.

Dr. L. T. A. Peters. Te 's-Gravenhage is overleden Dr. L. T. A. Peters, oud-geneesheer van de Bataafsche Petroleum Maatschappij te Samarinda. De overledene was ridder in de orde van Oranje Nassau.

I. P. I. C. Stortenbeker. In den ouderdom van 6. jaar is te Rijswijk overleden de heer J. P. I. C. Stortenbeker, oud-administrateur van de cultuur-maatschappij Soewarna.

Mevr. E. Reitsma—Brutel de la Rivière. Te Utrecht is, op 48-jarigen leeftijd, overleden Mevr. E. Reitsma—Brutel de la Rivière, echtgenoote van den in Indische kringen zoo bekenden architect S. A. Reitsma. Mevr. Reitsma vestigde de aandacht op zich, vooral als schrijfster over Indische onderwerpen in tal van tijdschriften.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Filmkunst.

Dat de filmkunst een belangrijke rol kan vervullen, zoowel hier te lande als in Insulinde, om goede verhoudingen tusschen het Westen en het Oosten te bevorderen, zal wel niemand ontkennen. En juist daarom zal 't zeker door menig belangstellende ten zeerste worden betreurd, dat er niet van den beginne af, bij den invoer van Europeesche films in Nederlandsch-Indië, een grondig deskundige keuring heeft plaats gehad; maar evenzeer, dat werkelijk mooie Indische films hier in Nederland zóó weinig bezoekers trekken, dat de bioscopen de vertooning ervan niet loonend genoeg vinden.

Is 't niet teekenend, dat, naar wij vernamen, Willy Mullens de door hem particulier in Indië opgenomen films aan een buitenlandsch consortium heeft verkocht?

Intusschen moet 't ons verheugen, dat thans, naast het regeeringsstreven ten deze met betrekking tot de schooljeugd en de propaganda van industrie- en cultuurondernemingen, ook verschillende vereenigingen trachten door het geven van goede Indische film-vertooningen den smaak daarvoor bij het Hollandsche publiek te ontwikkelen. Zou b.v. het zien van een klein deel der prachtfilm „Mooi Bandoeng", op den Indischen Feestavond van 25 Februari j.l. niet uitlokken tot het bezoeken van de vertooning der volledige rolprent? En doet het zoo deskundig rustig afdraaien van het kunstzinnige Mataram-trilbeeld, als op 7 dezer, hen, die het zagen niet verlangen naar meer dergelijke uitnoodigingen van het „Koloniaal Instituut"? Lang niet genoeg leden van „Oost en West" hebben er gebruik van gemaakt, om ook hun vrienden op iets moois te trakteeren. De hoogere rangen waren slecht bezet.

Gaarne geven wij hier de enthousiaste beschrijving weer van een der aanwezigen:

De Mataram-film van het Koloniaal Instituut, opgenomen door Tasilo Adam.

Het is een zeer bijzondere avond geweest, welke j.l. Donderdag in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen te 's-Gravenhage door de Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut" aan zijn leden en genoodigden is aangeboden.

Het auditorium, een geboeid en belangstellend publiek: ministers en autoriteiten naast bekende en invloedrijke personen op het gebied van handel en industrie; personen, die een groot deel van hun leven in Indië doorbrachten, naast Nederlanders, die nooit de koloniën door eigen aanschouwing leerden kennen. Maar allen, menschen, die belang stellen in dat andere, tropische gedeelte van Nederland, waarvan dien avond een der meest interessante deelen op het witte scherm zou verschijnen.

Op het podium de heer *Westerveld*, de algemeene secretaris van het Koloniaal Instituut, die met enige sympathieke woorden de Mataram-film bij de genoodigden introduceerde; en vervolgens *Prof. van Eerde*, de directeur der afdeeling Volkenkunde, die in een korte voorrede de beteekenis uiteenzette van het midden-Javaansche milieu, dat door deze film in beeld wordt gebracht.

In het kort memoreerde de spreker de komst der Hindoes met hun voor dien tijd zoo ver gevorderde cultuur, het Çailendra-tijdperk van tempels en tempelsteden in midden-Java van ongeveer de achtste tot de tiende eeuw. Dan na 915 het abrupte einde van de nieuwe cultuur in midden-Java, de verplaatsing van het centrum der Hindoe-Javaansche beschaving naar Oost-Java, het ontstaan der Oost-Javaansche rijkjes en rijken, Kadiri, Singasari, Madjapahit. Eindelijk de geleidelijke penetratie van den Islam, het wegsterven van de Hindoe-Javaansche macht in den loop van de 15de eeuw, verdrongen door het Mohammedanisme. En tenslotte het herwinnen van de suprematie door midden-Java, de stichting van het Mohammedaansche rijk Mataram door telgen van het oude vorstengeslacht, die de nieuwe leer hadden omhelsd.

Prof. Van Eerde wees er op, dat daar in midden-Java tal van merkwaardige overblijfselen bewaard zijn gebleven uit een tijdperk, dat tot een van de meest gewichtige van de Javaansche geschiedenis moet worden gerekend.

De beroemde tempelruïnes van Boroboedoer, Prambanan, Tjandi Sewoe, de vele merkwaardige gebruiken en gewoonten, die in den loop der eeuwen binnen de kratonmuren der vorstenlandsche hoven, als geheiligde tradities, ongeschonden worden bewaard; de hooge trap van ontwikkeling, die de Indoneesche kunst aan deze hoven bereikte, zoodat een fijne tooneel-, muziek- en danskunst daar gestegen zijn, tot een graad van volmaaktheid, als bijna nergens anders in het verre oosten.

En toen vervolgens de artistieke beelden van deze met veel smaak opgenomen film op het scherm verschenen, bewees de geboeide aandacht van een tot het laatste oogenblik vol spanning toeschouwend publiek, dat de spreker niet te veel over deze oude kunst en deze cultuur had gezegd. Het eerste gedeelte van de film gaf kunstzinnig in beeld gebrachte tafereelen uit het volksleven, enkele landschappen, de bewerking der rijstvelden, het ploegen met buffels, waaronder juweeltjes van smaakvolle natuuropnamen, pasarleven, volkskunst, enz.

Hoewel de film zeker niet tot de korte trilbeelden gerekend mag worden, en de vertooning er van volle twee uur in beslag nam, is er geen enkel oogenblik geweest, dat de belangstelling bij het talrijke publiek verflauwde. Het hoogtepunt werd bereikt toen onder accompagnement van de met groote zorg samengestelde muzikale begeleiding, de gratievolle dansen van bedojo's en serimpi's ten tooneele werden gevoerd. Welk een subtiele danskunst, en hoe bekoorlijk waren die jeugdige danseresjes, die met zacht deinende, onmerkbaar in elhaar vloeiende bewegingen hun fijne, exotische kunst deden worden tot een schijnbaar natuurlijke bevalligheid van onovertroffen eenvoud en schoonheid. En welk een onvergetelijke tooneeltjes van hooge danskunst gaf de liefdesdans van Sjiwa te zien, gedurende de opvoering van enkele fragmenten uit een wajangwongvertooning aan het Jogjasche hof.

Alles werkte dezen avond samen om de toeschouwers in een zeer bijzondere sfeer te brengen. De vele artistiek en smaakvol opgenomen gedeelten van de film zelf, de wijze waarop het auditorium door den inleider au-fait was gebracht van het ontwerp van de film, de interessante en ook de vele kunstzinnige onderwerpen van het trilbeeld, en de groote zorg waarmede de begeleidende muziek was samengesteld.

Jammer dat het „al" uit is, hoorden wij om 11 uur een paar toeschouwers tot elkaar zeggen. Kan men zich, na twee uur geboeid toezien, grooter lof denken?

***

Juist in verband met deze filmvertooning trof ons in de Indische couranten de beschrijving van het jongste

Soenansfeest.

Wij lezen o.m.:

21 Retjeb Alip 1859 of volgens onze tijdrekening 3 Januari 1929 was voor Solo en zijn inwoners een bizondere dag. Z. H. Soesoehoenan Pakoe Boewono X, de zelfbestuurder van Soerakarta, vierde zijn 64sten verjaardag, of volgens de Javaansche tijdrekening den 2en Toembook. De Javanen kennen verschillende tijdrekeningen.

Den dag, dat men geboren wordt, heeft men dus verschillende data van de verschillende tijdrekeningen. Vallen nu al die verschillende data weer samen, dan spreekt men van den eersten Toembook, dat is na 32 jaar. Zoodoende valt de 2e Toembook na 64 jaar. Bij alle Javanen wordt dezen dag bizonder gevierd, en de Soenan deed 't op waarlijk Vorstelijke wijze. Een uitgelezen gezelschap van autoriteiten van heinde en verre gekomen, onder wie ook de Belgische Kroonprins en gemalin, ging in galarijtuigen met gouverneur Van der Jagt, op naar den kraton om den eersten zelfbestuurder van Java geluk te wenschen.

Er was voor den optocht van de zijde der Solosche bevolking, Europeesche zoowel als Inlandsche, een buitengewoon groote belangstelling. Rijen-dik stonden de toeschouwers langs heel den weg van het gouverneurshuis tot vlak voor den kraton.

Een eere-compagnie met vaandel had zich voor den ingang van den kraton opgesteld, die bij het naderen van de galarijtuigen de geweren presenteerden. Nadat op de gewone wijze was gewacht, tot alle gasten zich hadden aangesloten, ging de stoet naar het officieele gedeelte van den kraton, waar de Soenan aan den ingang zijne gasten verwelkomde en den gouverneur, den graaf en de gravin De Réthy begeleidde naar de voor hen bestemde zetels onder den troonhemel. Links van den Soenan was gouverneur Van der Jagt gezeten, rechts graaf De Réthy. Links van den gouverneur zat de Ratoe Hemas, die op hare beurt gravin De Réthy aan hare linkerzijde had.

De ruime pendoppo met het groote plein bood, zooals altijd bij feestelijke gelegenheden, weer een grootschen aanblik.

Na de receptie met het uitbrengen der verschillende officieele toespraken, was aan de orde de uitreiking van de gouden en met briljanten afgezette herinneringsmedailles — juweeltjes van Inlandsche goudsmeedkunst — die de Soenan heeft bestemd voor H. M. de Koningin, H. K. H. Prinses Juliana, Z. K. H. Prins Hendrik, Z. Exc. den Gouverneur-Generaal den Graaf en de Gravin de Réthy, den Gouverneur van Solo en de Ratoe Hemas.

De Soenan spelde persoonlijk den gouverneur de prachtige medaille op de borst, terwijl de Ratoe Alit zich van deze taak kweet voor H. K. H. de kroonprinses van België.

Des avonds tijdens het galabal in den kraton werd den Soenan door den gouverneur het huldeblijk van landbouwonderneming en Europeanen aangeboden: een bedrag van *f*28.000 voor den bouw eener poort [1]), de B.B.-ambtenaren boden een mooien stoel aan, de heer Duitgenius, van „Wonosarie" een huldeblijk namens de Koloniale Bank.

Vervolgens werden bedojo- dansen uitgevoerd, waaraan werd deelgenomen door de Raden Ajoe Sekar Kedaton. Hierop werd een algemeene polonaise gedanst.

Na die sereene, Javaansche dansen, van oud-religieus karakter, doet het mondaine Europeesche getrippel of gehuppel altijd erg vreemd aan.

Maandagavond daarop organiseerde het bestuur

van de Javaansche sociëteit *Habiprojo* een feest ter eere van den jubileerenden Soenan. De aanwezigen moesten in zwart nationaal costuum met kris verschijnen. Onder de feestvierenden waren: de Rijksbestuurder Raden Adi Pati Djojonagoro, de pangerans Koesoemojoedo, Hadiwidjojo, Koesoemobroto, Soerjomidjojo, de kolonel van de Soenanstroepen pangeran Poebonagoro en tal van boepati's en majoors van het Zelfbestuur.

Op de toespraken volgden bommen en vuurwerk waarna een *topèng*-uitvoering werd gegeven, voorstellende een der verhalen uit den *pandji*-cyclus. Alle spelers waren gemaskerd. Het is een oud spel, dat helaas begint te verdwijnen. Toen echter de Soenan zijn dansers deze mooie oude kunst weer had laten beoefenen, trok die uitvoering vele Solo-neezen tot zich.

Gelukkig, dat bij de Inlandsche grooten weer smaak en liefde voor hun prachtige, oude cultuur begint te herleven!

[1]) Hopelijk zal deze poort in Javaanschen stijl worden gebouwd. — *Red.*

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Ned.-Indië en de buitenwereld.

Dr. M. van Blankenstein hield te Semarang voor de leden van den Kunstkring een lezing over „Ned.-Indië en de buitenwereld" (*De Loc.* 1/2, blz. 19). Ned.-Indië en Nederland hebben — volgens spr. — *de veiligheid van binnen* in eigen handen; het is merkwaardig hoeveel fouten een staatsmachine kan dragen. Die fouten zijn op den duur herstelbaar, fouten begaan in *de buitenlandsche politiek* wreken zich echter bijna steeds geducht. Door in

ternationale verwikkelingen buiten ons om ontstaan verder dikwijls voorvallen, waaraan geen wijs beleid iets kan doen. *De vrede* is in de eerste plaats van belang voor de kleine naties; op de voordeelen van den vrede komt het aan; dit wordt niet in het minst duidelijk beseft door alle destructieve elementen. Vele extreme nationalisten in Ned.-Indië zijn niet zoo dwaas te meenen dat zij ons door eigen kracht zouden kunnen verdrijven; zij stellen hun hoop op een *Pacific-conflict*. Spr. gaf van den toestand een optimistische beschouwing, hoewel hij er op wees dat blijft bestaan de doos van Pandora met vele kwade mogelijkheden; hij geloofde niet aan den „Untergang des Abendlandes". De diplomatie is van karakter veranderd, en spr. kwam zoo op den *Volkenbond*. Een situatie als in 1914 ontstaat zoo gauw niet meer. De staatslieden hebben nu geregeld contact, men begrijpt elkaar beter, en steeds is ongezochte gedachtenwisseling mogelijk. De *Russen* zijn voor het Westen geen gevaar, hetgeen komt door de sociale stabilisatie, welke heeft plaats gevonden; de maatschappij is gezonder geworden. Ook in het *Oosten* hebben groote veranderingen plaats gehad. Het nationalistische leger heeft nu geheel *China* veroverd; dat lijkt wel solide, maar aan de toestanden heeft het weinig veranderd. Bij de leiders van Kanton hebben zich nu de andere generaals aangesloten en elk oogenblik kan er weer een generaal den strijd beginnen. Er is echter in China een nationaal bewustzijn ontwaakt en dit is géén gevaar. Militair behoeft geen enkel land China te vreezen, de boycot is een veel gevreesder wapen en dit leidt er toe dat de strijd vermeden wordt, welke vroeger werd gezocht door andere mogendheden. De *Washington-conferentie* veranderde in 1927 de vrij gespannen positie tusschen *Japan* en de *Ver. Staten*. De wegneming van *Guam* waar Amerika een geduchte vlootbasis kon hebben, had de zee te breed gemaakt voor een wederzijdsche bedreiging. Vóór de beperking der slagvloten kon *Engeland* geen gedeelte zijner vloot zoo noodig naar Azië zenden, omdat het resteerende gedeelte te zwak zou zijn voor de overige Europeesche vlootmogendheden. Engeland sloot daarom het bondgenootschap met Japan, en de Japanners verrichtten toen in den Pacific politie-diensten voor Engeland. Maar Engeland zou Engeland niet zijn, indien het de hegemonie niet zou hernemen. Door de maxima der slagvloottonnen kan Engeland, indien dit noodig zou zijn, een vloot naar Azië zenden en voldoende overhouden om geen bedreiging in Europa te duchten. Voor een eventueel naar Azië te zenden vloot wordt dan *Singapore het steunpunt*, het vooruitgeschoven politiebureau van het Westen in het Oosten, en wij behoeven zeker geen reden te hebben om ons daarover te beklagen. Er bestaat thans in de wereld een zeer wenschelijk evenwicht. De technische mogelijkheden voor een Pacific-oorlog noemde spr. uiterst gering.

Het *Soer. Hbl.* bespreekt „De nieuwe defensiegrondslagen in Ned.-Indië" (26/1, 2de bl.) en schrijft over „Mesopotamië en Perzië" (5de bl.), Abessinië en Afghanistan (4de bl.) en „Britsch-Indië" (1/2, 3de bl.), *De Loc.* over „Het verre Oosten" (2/2, blz. 51), *De Sum. Post* over „Aleppo—Baalbek—Damascus" (8 en 9/2).

Arbeidsregeling.

Prof. Mr. M. W. F. Treub hield te Batavia een voordracht over arbeidsregeling (*Java-Bode*, 31/1). Wat spr. geschreven heeft over het communisme, het nationalisme en de economische achterlijkheid is — zei spr. o.m. — gebaseerd op de werkelijkheid. Nog kortgeleden hebben de ondernemers verzucht: „waren er maar Inlandsche ondernemers, want dan zou de positie van de buitenlandsche ondernemers heel wat beter zijn, omdat zij veel beter zouden begrepen worden ..." Maar er is nog geen Inlandsche ondernemersstand. De Inlander is of een kleine boer, of een werkman. Dat is de realiteit, die men steeds voor oogen dient te houden. En wie een politiek voert, die niet op de realiteit gebaseerd is, zal bedrogen uitkomen. Indië kent gelukkig nog *gezond nationalisme*. Zonder medewerking der goed-gezonde Inlandsche bestuursambtenaren wordt het *communisme* het nationalisme ongetwijfeld de baas; maar met die medewerking behoeft nog niet gewanhoopt te worden.

In de „Code Pénal" is tot 1872 de bepaling van kracht gebleven, dat de arbeiders zich niet mochten vereenigen. De physiocraten en Adam Smith hebben aangetoond, dat een volk niet welvarend kan zijn als de groote meerderheid in armoede leeft; toen men hiervan overtuigd geraakte heeft men *de vakbeweging* niet langer belemmeringen in den weg gelegd. Uit welbegrepen eigenbelang verstaat de ondernemer zich thans met de vakvereeniging. De vakbeweging in Europa is bezig te verworden. Het economische doel, dat vroeger voorstond, wordt meer en meer verdrongen door de politiek en dit is dan altijd de revolutionnaire politiek. Hierbij komt den laatsten tijd het communisme, hetgeen de situatie veel leelijker maakt. Zoowel in als buiten de vakbeweging werkt het communisme sterk, in Ned.-Indië evengoed als in Europa. In *Ned.-Indië* beoogt de vakbeweging niet verbetering van de economische arbeidsvoorwaarden, maar zij begint hier met de politiek en veelal met de communistische politiek. *De Inlandsche vakbeweging* is dan ook niet een economisch maar een politiek verschijnsel, dat men niet met vertrouwen tegemoet kan gaan.

Prof. Grimshaw sprak te Batavia in den Kunstkring over „Work and Methods of the International Labour Organisation" (*Bat. Nwsbl.* 2/1 en *Deli Crt.* 6/1). Spreker's reis naar Indië houdt ten nauwste verband met de taak van het Internationaal Arbeidsbureau te Genève om gegevens en inlichtingen te verzamelen en te verwerken, het ten dienste van de Arbeidsconferenties direct, h... zij op last van de een of andere commissie, die e... bepaald onderwerp behandeld heeft. Spr. gaf o... een beschouwing over „*native labour*" (ond... scheiden in „forced labour" en „long term contr... labour"). Hij deelde mede, hoe het Vredesverdr... ook voorzien heeft in bepalingen ten aanzien v... de arbeidstoestanden in landen waar nog geen i... dustrie, op Europeesche leest geschoeid, besta... Spr. deelde mede, hoe in theorie de toestanden ... het gebied van gedwongen arbeid b.v. zeer v... bloemd voorgesteld worden en hoe het er in ... practijk mee staat. Hij vertelde hoe ontstellend ... sterftecijfers waren, die men in zekere kolonie ... verband hiermede geconstateerd had. Volgens sp... is het B. I. T. te Genève geen politieke instelling, het is „de ergste vijand" van het bolsjewisme.

Het *Bat. Nwsbl.* (5/1) ziet in de brochure: „Tw... achterlijke arbeidssystemen in Ned.-Indië" van d... heer *W. Middendorp*, het verlangen afgeteekend internationale invloeden te bewegen om te doen wat Nederland verzuimt, namelijk: het „onkruid der *poenale sanctie* en van de *heerendiensten* uit te roeien". Het getuigt van eenige naïviteit te meenen, dat die internationale invloeden in beweging zouden worden gebracht door zoo verheven oogmerken als den schrijver inspireeren; voor zoover zij zich helaas meer en meer doen gelden, zijn de beweegredenen — vreest het *B.N.* — van zeer concreten en zeer weinig idealistischen aard.

De Loc. (29/1, blz. 19) vestigt de aandacht er op, dat de auteur zich rechtstreeks wendt tot „internationale hulp", tot het Arbeidsbureau, tot den Volkenbond. Ziedaar al aanstonds het misbruik van „Genève" als politiek dreigement.

De *Deli Crt.* (4/2) geeft een oordeel over „Indië en Genève", het *Soer. Hbl.* over „Alb. Thomas be... nog iets" (26/1, 3de bl.); *De Sum. Post* (6/2) bij... pleit wettelijke regeling van uitbetaling in geld, deel ontslag van Europeesche werknemers, van een deel van het verlof naar Europa, in evenredigheid van het aantal dienstjaren; *De Loc.* (29/1, blz. 19) plaatste „Het verslag van mr. Ormsby Gore over Java."

Economie en Politiek.

De kwestie der (procentsgewijze) vermindering van *Holland's aandeel in den Ned.-Indischen import* heeft niet nagelaten zekere onrust te wekken in Hollandsche kringen. Men zocht sterk naar fouten en schuldigen. Het *Soer. Hbl.* (31/1, 3de bl. Z.) betoogt dat men die symptomen van achteruitgang niet àl te ernstig behoeft op te vatten. In de oude statistieken zat zeer veel dat het Hollandsche aandeel in den Indischen import beduidend grooter deed schijnen dan het inderdaad was. Vele buiten-

landsche goederen gingen via den Hollandschen handel naar Indië, en paraisseerden in onze cijfers. Natuurlijk domineerde dit onze Hollandsche cijfers niet. Steeds meer voltrekt zich de economische uitgroei der koloniën, en in gelijke mate wijzigen zich de handelsverhoudingen. Dit geldt niet alleen voor Holland en zijn koloniën, maar ook voor Britsch-Indië, Ceylon, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika. Hij, die in Ned.-Indië aandacht schenkt aan de ontwikkeling der gebeurtenissen, zal moeten erkennen dat, mèt het Hollandsche handelsmonopolie, ook een groeiend deel onzer politieke macht verdwijnt. Zelfs al zou men hiertusschen geen causaal verband willen leggen, men heeft de coïncidentie dezer feiten toe te geven. Z. ziet in ontstaan en groei van het kolonisatie-verschijnsel meer dan eene toevalligheid, namelijk een onderdeel van het wereldgebeuren, dat slechts in volstrekte harmonie met andere uitingen van dit gebeuren kan geschieden. Hij constateert voor Ned.-Indië: achteruitgang van het specifiek Hollandsch economisch belang en eene internationalisatie van den handel. Steeds duidelijker vermindering van Holland's politiek overwicht in deze kolonie; steeds sterker neiging tot afscheiding. Het zijn z.i. *de symptomen van het proces van het uit elkaar gaan.* Dit proces voltrekt zich over eeuwen en schrijdt steeds voort. Soms schijnt het tientallen jaren stil te staan, dan weer loopt het krachtig op onder den impuls van wereldgebeurtenissen, die het stimuleeren. Maar het is onvermijdelijk. De kunst is: *in dit proces te onderkennen wat natuurlijk, dus redelijk is, en wat kunstmatig.* Tegen dit laatste ageere men. En al moge Holland's aandeel in den handel op deze gewesten verminderen, men zal goed doen er rekening mee te houden dat het algemeen Westersch aandeel daarin niet is afgenomen. Zoo zijn de gewijzigde cijfers der handelsbeweging wellicht minder aangenaam voor Holland-als-oud-monopolist, hij die breeder ziet, constateert dat eene internationaliseering van den handel voor onze politieke macht nog zeer geruimen tijd een àl te vlugge voortschrijding van het proces der scheiding kan tegengaan. Het zou voor de Westersche suprematie van veel grooter beteekenis zijn, indien de Inlander eene meer belangrijke rol ging spelen in de handelsbeweging.

Medisch Hooger Onderwijs in de Tropen.

Prof. dr. C. D. de Langen, voorzitter der Medische Faculteit, stond de *Java-Bode* (2/2) een onderhoud toe. Directe aanleiding was het Internationaal Congres te *Caïro* voor tropische geneeskunde en hygiëne, waar prof. De L. als officieel afgevaardigde van Ned.-Indië onlangs van terugkeerde. Voor Ned.-Indië was op het Congres van veel belang het vraagstuk, betreffende *het verband tusschen mijnwormziekte en voeding.* In *Noord-Argentinië* vond men zeer sterke infectie; in tegenstelling met hetgeen men in *Ned.-Indië* waarneemt, was de haemoglobinevermindering, zelfs bij kinderen, over het algemeen opvallend gering; ook lichaamsgrootte en gewicht der kinderen hadden niet geleden en waren gemiddeld dezelfde als in mijnwormvrije landen. Dit wordt toegeschreven aan de bloedsmenging van dit volk; de uitstekende voeding (veel vleesch) wordt van goeden invloed geacht. Er zijn in Ned.-Indië verschillende aanwijzingen, dat de voorkomende anaemie ongunstig wordt beïnvloed door arme en vooral ook eenzijdige voeding. Indië biedt in dit opzicht een groot studieveld. Aan de bespreking van *het spruwvraagstuk* namen ook *prof. Van der Scheer* en prof. De Langen deel. Over het algemeen werd het Nederlandsche standpunt wel als het juiste geaccepteerd, terwijl men ook bij enkele détailbeschouwingen, vooral wat de clinische verschijnselen betreft, aan het oordeel der Hollanders veel waarde hechtte. Intusschen is het, alles goed beschouwd, toch nog slechts weinig wat men eigenlijk met eenige zekerheid van het spruwvraagstuk weet; verder dan tot mogelijkheden komt men niet.

De *Insulinde-ziekte-kwestie* is tot een drietal punten teruggebracht: de bejegening der Indische artsen, de vraag of zij te kort zijn geschoten en of men nu met roodvonk te doen heeft gehad. Van Holland uit is men inderdaad te vlug geweest in zijn oordeel over de Indische artsen en zij zijn in hun optreden niet te kort geschoten. Het derde punt blijft op wetenschappelijk terrein. Toegegeven moet worden dat men niet zonder meer kan zeggen, dat het roodvonk geweest is. De Indische doktoren wenschen op de z.g. Insulinde-ziekte geen etiquetje te drukken. Indien het roodvonk geweest is, dan was het beeld toch wel heel anders dan gewoonlijk. In Holland zijn deze ziektegevallen niet in die mate dubieus als in Indië, omdat men daar niet met de verschillende exzemen te maken heeft als in Indië, de Van der Scheersche koorts e.d. De huid is in Indië veel gevoeliger.

De *medische Hoogeschool* te Batavia kan de vergelijking doorstaan met wat andere Oostersche landen bieden. Een academische sfeer zal er eerst na verloop van langen tijd komen: men lette op het onderwijs en op het product. Het product van de *Stovia* voldeed wel, behalve wat de zelfstandigheid der abituriënten betreft. Alle Oostersche landen hebben, wat het medisch onderwijs aangaat, een grooten run genomen. Evenals op ander gebied valt er op medisch terrein een groeiende belangstelling te constateeren. De „schools" werden omgezet in „colleges", en naar die terminologie de *Stovia* beoordeelend, meende men in andere Oostersche landen (Br.-Indië en de Philippijnen), dat het medisch onderwijs in Ned.-Indië niet op zulk een hoog standpunt stond. Volkomen ten onrechte, want de Stovia was veel beter dan menig „College" uit het Verre Oosten. Japan, dat ook zijn „schools" omzette in „colleges", begreep niet, dat Ned.-Indië geen „colleges" had. Ook de League of Nations maakte dat onderscheid. Zoo werd het voor het aanzien van ons medisch onderwijs en in het algemeen van onze medische bemoeiingen, gewenscht dat ook Ned.-Indië zijn hoogeschool kreeg. Daar waren natuurlijk nog andere redenen voor. Aan het bestaansrecht valt niet te twijfelen. Er is, men weet het, veel vraag naar artsen, ook van den kant van de bevolking. En er zijn nog lang niet genoeg gouvernementsartsen. Holland kan niet voldoende in de behoefte voorzien. De salarissen, welke thans door cultuurondernemingen betaald worden aan jonge uitkomende artsen, bewijzen dat er niet voldoende artsen overeenkomstig de vraag zijn. En pas wanneer aan de vraag van particuliere zijde voldaan zal zijn, komt de Dienst van Volksgezondheid aan de beurt, gebonden als die is aan de standaard-salarissen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Indonesia en Associatie.

Een medewerker van het tijdschrift *Soeloeh Indonesia Moeda* over Nov.-Dec. 1928 schrijft onder bovenstaanden titel daarin het volgende:

De idee van associatie-politiek is ons zeer vijandig! We hopen dat vele anderen het met ons eens zijn.

„L'ennemi, c'est l'Association", zeggen wij met een kleine variant op Gambetta's bekend woord.

Mijn overtuiging als Indonesiër is dezelfde. Waarom? Het volgende zal 't U duidelijk maken.

Die idee en vooral de poging naar realisatie dier idee heeft het nationaal heroïsme voor een deel vernietigd en hiermee den verderen toevoer van versche essence afgesloten, die een levensvoorwaarde is voor cultuurvernieuwing. Ik weet niet of er misschien ooit een Aziatische cultuur bestaan heeft. Zoo niet, dan zeker ook geen Indonesische. Zoo ja, dan heeft zij toch afgedaan en stapt Europa nu over haar ruïnen en bouwvallen. Misschien zijn wij voorbeschikt om in de machtige kolk der Europeesche cultuur te worden opgenomen. Velen gelooven hieraan. Wetenschappelijke argumenten staven dit. Maar als mèt de Aziatische cultuur het Indonesianisme samenhangt, dan is onze toekomst geteekend.

Koloniale ethiek, ethische koloniale politiek en al die phrasen meer, altemaal bedrog en camouflage voor duistere practijken. Oorspronkelijk *konden* ze mooi zijn, maar dan later gemutileerd tot een zinloos dogma in den boezem van den al te graag geloovenden Oosterling en een scherm en een schild, waarachter onze usurpator zich pleegt te verbergen. Een lief woord in den mond, maar een geflikker van een dolk in de verborgen vuist. Een koloniale Cyrano de Bergerac, maar dan in zijn slechtste gedaante. Ziedaar de toestand!

En intusschen dringt het nieuwe levenselement, het modernisme tot ons door. Is dit een gunstig voorteeken? Een opklaren, waardoor de blik zich verruimen zal tot oneindige verten? Een boodschap tot nieuw leven?

De heerlijke schepping van Europa's genie is ons welkom! Maar de afschuwelijke mutilatie daarvan, daar walgen wij van. Geen associatie-tendenzen, die hier voor een spotprijs aangeboden worden. Geen appreciatie dier Europeesch-Nederlandsche cultuur à la Oedaya!

Aziatisch Japan en voor kort China, onttrok zich nog tijdig aan den volksvernietigenden invloed. Toen in 1867 de Mikado Mutsuhito den troon besteeg en onder leiding van Markies Hera Boemi Ito in 1889 het Rijk een grondwet kreeg, was de zaak van het modernisme gewonnen. Beslist en voor immer! Het gevolg was de ongehoord snelle vlucht van Japan's economie en techniek en wetenschap en politiek. Voorvechters van Old-Japan waren er genoeg, maar hun hardnekkigheid baatte niets, iets dat wij Japan èn benijden èn geluk wenschen. Ito bevestigde het fundament van den modernen staat, zonder evenwel de heldentradities van het klassiek shintoïsme in ongereede te brengen. De associatie-gedachte heeft hij met beslistheid teruggewezen. Hem dankte het land van de Rijzende Zon dat geen pestilentie van buiten de ongerepte blankheid van den heiligen Fujyama verontreinigt.

Andere Aziatische volken ontworstelden zich echter niet, (of te laat) aan den benauwenden greep van het associatisch dogmatisme. Zij boetten hun geestelijke kracht en politieke vrijheid in. Zij maakten, geheel het vaste land en de Indonesische Archipel, innerlijke cultuurvernietiging door met als gevolg politiek onvermogen. Cultureel en politiek onvermogen en karakterdegeneratie, door de ethische politiek en de associatie-theorie!

Dat is de oogst dien wij binnenhalen. Voos en vooral *verwijfd.* De invloed dier ideeën was en is enorm en de activiteit harer satellieten — al die droomers met goddelijke-wereldbroederschap-aspiraties — draagt er toe bij 't proces van verwijving nijpender te doen zijn.

Arm Indonesia! Een kleine groep slechts zag tot voor kort in de associatie-idee een vijand. Doch ook gelukkig Indonesia! Die kleine groep *groeit* en is nu reeds geworden de groote groep die domineert. En de associatie-groep slinkt en heeft haar eigen vonnis reeds geteekend. Want vele associeerende en „evolueerende" landgenooten hebben slechts oog voor den strijd om terugwinning van persoonlijk materieel bezit, neen erger, zij maken die ideeën dienstbaar aan de stof, welke toch, hoewel niet weg te doezelen, van [illegible]undair belang is. En wanneer alle levenskrachten hierop worden geaccentueerd, dan zijn kuiperij en intrigue schering en inslag.

Industrie en handel in de grage handen van vreemdelingen, die er belang bij hebben — de goeden niet te nagesproken — bij een grootsch opgezette komedie.

Een zekere mijnheer Tideman, als ik 't wel heb theosoof en agent van 't kapitaal, noemde zich naar zijn astrale overtuiging een broeder des Volks, om na zijn ontmaskering door de Indonesische Studieclub van Soerabaja zich tot een erbarmelijk kale intrigant te ontpoppen. Het domineerende moment! En dan de associeerende Ali Moesa, die ons verrast heeft, met zijn dubbel gezicht van Indonesiër-gedelegeerde en suikerslaaf.

Hoe het ook zij, hoe laag-immoreel veler mentaliteit ook is, anders worde onze houding thans. Tegenover de associatie worde het accent gelegd op het politieke aanzicht der *conflicten,* ofschoon ideëele motieven niet weg te doezelen zijn. En zoo men van dien kant agressief optreedt, men betale 't met gelijke munt. Machtswellust bestuurt de weerspannigheid; hoe grooter kracht en geweld men van dien kant spandeert, hoe hardnekkiger men van zich van dezen kant er tegen moet verzetten. Het worde dan een titanen-worsteling tegen satanische machten voor het Indonesische idealisme.

Intuïtief ervaart 't Indonesische gemoed nu, — eindelijk —, dat 't Vaderland òm zijn nationaal bestaan wordt gestuurd door een druk en opdringerigheid van buiten. Het groote gevaar, de cultuurvernietiging, de duisterheid der werking dier vijandelijke macht, dat proletarium van ideeën en opvattingen, staan nu scherp afgeteekend en belicht voor ons. Wij kunnen niet meer verraden worden en wij *laten* ons niet meer verraden. Noto Soeroto en zijn condottieri mogen er voor oppassen.

Een nieuwe, een moderne, doch indonesische beschaving willen wij scheppen. Het modernisme lonkt ons. Wij vergelijken en kiezen en tegelijkertijd verdedigen wij ons, of gorden wij ons aan tot den strijd. Slechts in self-help en in het terugwijzen van alle associatie zien wij heil, redding voor ons nationaal bestaan, want dit is het ontwaakte ras-instinct dat toch ook meebrengt dat wij ons moeten eigen maken de techniek van het moderne Westen. Hierdoor alleen ontkomt men aan de politieke débâcle als gevolg van nationaliteits-vervaging.

Associatie-politiek is onze grootste vijand. Indonesia's idealisme, dat ons de renaissance belooft, is er tegen in opstand. Eindelijk, de slaaf, de slaaf van vroeger dagen, kijkt haar dreigend aan en trekt de kris uit de scheede.

De strijd moet bitter zijn, gelijk elke strijd voor een heilige zaak bitter is. Die trage massa, analphabeet voor 't grootste deel, de inspiratie der Vrijheid inblazen? Zal dat mogelijk zijn?

Men vraagt zich dat niet meer af, de tijd dringt, men doet 't, voilà!

Want hoe is de vijand? Zal hij dralen, aarzelen en wijken?

Dat zou onlogisch zijn en onlogisch is de demon nooit geweest in het doorvoeren van de consequenties. Hierin zit juist zijn demonische kracht.

Zijn grondmotief is heerschen om te leven en met de dringende macht eener ijzeren logiek wordt dit verder uitgewerkt en daarop voortgebouwd en verdedigd. Dit is de bron zijner macht. En deze macht

blijkt stevig en haast onwankelbaar. De tegenstander is dus geducht.

Daarom worde naarstig naar elk middel gezocht ter bescherming der natie. Dit middel, dat ons het meest dienstig schijnt, is 't vertrouwen op eigen kracht en kunnen en dat is: self-help en terugwijzing van alle associatie.

Diversen.

Een hoofdartikel in het nr. van 27 December j.l. van de *Bintang Timoer* wordt gewijd aan het emigratie-vraagstuk naar Zuid-Sumatra. Met instemming wordt overgenomen een bericht uit het „A. I. D." over het vertrek van vele emigranten naar Palembang, speciaal voor den aanleg van wegen.

De hoofdredacteur zegt, door zijn laatste reizen in het Palembangsche, te weten dat een koelie, aldaar *f* 30.— 's maands krijgt, benevens vrije woning en een stuk tuingrond. Hij is van oordeel dat het voor de koelies op Java duizendmaal beter is, als vrije arbeiders naar Zuid-Sumatra, dan als contractanten naar Deli of Suriname te gaan. Hij beveelt een en ander aan in de aandacht van het a.s. congres van den Regentenbond.

„Laster en beleediging" noemt een schrijver in het Mal.-Chineesche blad „Keng Po" van 2 Januari het „oud-en-nieuw" artikel van het Nieuws v. d. Dag van N.-I. Eerstens wordt daarin aan de Regeering slapheid en machteloosheid verweten; tweedens wordt de beweging der nationalisten aangeduid als een verkapte communistische beweging, terwijl reeds begin 1927 groote schoonmaak onder de communisten is gehouden; derdens worden de Inheemschen beleedigd, die volgens het artikel zoo happig zouden zijn op voorschot, m.a.w. zich door Moskou laten betalen.

Bovendien vestigt schrijver de aandacht van politie en justitie op de uitlating van vorenbedoeld blad ten opzichte van het landvoogdelijk bestuur („Indië heeft een stuurman noodig!" enz.), welke geen Oostersch journalist zich ongestraft zou hebben kunnen veroorloven en hij constateert dat er voor de sanamenschen geen dag des vredes bestaat, dat die lieden elk tijdstip te baat nemen om de zonen van deze kolonie te beleedigen en te vernederen.

Als samenwerking niet verkregen kan worden, als de haat tusschen de partijen steeds toeneemt, als de anti-overheerschings-actie steeds krachtiger wordt, is het niet enkel het werk der Indonesische leiders.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Neerlands Indië.

Bij de Uitg. Mij. „Elsevier" te Amsterdam is verschenen de eerste aflevering van een nieuwe en geheel om- en bijgewerkte uitgave van het in 1911, onder leiding van H. Colijn, uitgekomen standaardwerk: Neerlands Indië: land en volk, geschiedenis en bestuur, bedrijf en samenleving.

Sedert vele jaren was de eerste uitgave, gevolgd door een onveranderden herdruk, uitverkocht en achtte de uitgever thans den tijd gekomen voor een nieuwe bewerking. Den heer Colijn ontbrak echter de gelegenheid om ook hiervan de leiding op zich te nemen, welke nu in de handen berust van Prof. D. G. Stibbe, oud-Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming in Ned.-Indië, die in dezelfde omstandigheden verkeert als waarin de heer Colijn zich in 1910 bevond, n.l. pas uit Indië teruggekeerd met een schat van versche indrukken en gegevens.

Hoewel er sedert het verschijnen van de eerste uitgave ontzaglijk veel in Indië is gewijzigd op nagenoeg elk gebied, zal de oorspronkelijke opzet van dit uit verschillende, door bij uitstek bevoegde deskundigen geschreven, monografiën bestaand werk, zooveel mogelijk behouden blijven. „Maar in één opzicht", aldus de heer Colijn in het Voorwoord, „zal er misschien eenig verschil met de eerste uitgave vallen op te merken. In 1911 bleef het subjectieve inzicht des schrijvers zoo goed als geheel buiten geding. Thans moet ook geschreven over onderwerpen, waarbij dat subjectieve inzicht niet geheel kan worden uitgeschakeld, omdat een waardeeringsoordeel van gebeurtenissen en toestanden moet worden gegeven, waaromtrent geen gelijk inzicht aanwezig is."

In den nieuwen druk zullen achtereenvolgens in behandeling komen: Aardrijkskundig overzicht door Prof. J. F. Niermeyer †, herzien en aangevuld door Dr. W. van Bemmelen (deze bijdrage vult afl. 1 geheel en wordt nog in een volgende voortgezet). — Volken en volksinstellingen door Prof. T. J. Bezemer. — Talen in den Archipel door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. — De Chineezen in Ned.-Indië door J. A. M. Bruineman. — De bestaansmiddelen der bevolking door J. E. Jasper. — Het Heidendom door Prof. C. Spat. — Het Hindoeïsme door Prof. Dr. N. J. Krom. — Het Mohammdanisme door Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. — Inlandsche kunst door Th. van Erp en P. A. J. Moojen. — De nationale beweging door L. Noë. — Oude geschiedenis van Ned.-Indië door Prof. Mr. J. E. Heeres. — Nieuwe geschiedenis van Ned.-Indië door Prof. Dr. N. J. Krom. — De staatkunde der buitenbezittingen door Ch. Staargaard. — Ons koloniaal beheer door C. J. Hasselman. — Het bestuur van Ned.-Indië door Prof. D. G. Stribbe. — De rechtspraak in Ned.-Indië door Mr. H. J. Scheuer. — De bevloeiïng door Ir. J. Blackstone. — De groote cultures door G. J. W. Putman Cramer. — De mijnbouw door Ir. P. Hövig. — Muntwezen, handel en bankwezen, het onderwijs in Ned.-Indië door Mr. K. F. Creutzberg. — De Protestantsche kerk door D. Crommelin. — De Roomsch-Katholieke kerk door Jos. v. d. Kolk. — Het verkeer te water door J. H. Hummel. — Het verkeer te l[illegible] door Prof. Ir. H. van Breen. — Het verkeer doo[illegible] lucht, door A. Plesman. — Het arbeidsvraagstuk, door Prof. Dr. I. A. Nederburgh.

Het geheele werk, dat compleet zal zijn in twee deelen, elk bevattend 320 blz., met tezamen ongeveer 550 groote en kleinere illustraties en een kaart van Ned.-Indië, zal verschijnen in 16 afleveringen van 40—48 pagina's.

We veroorlooven ons deze aankondiging te besluiten met de woorden waarmede wijlen Generaal van Heutsz zijn Voorwoord bij de uitgave van 1911 eindigde: Moge dit boek de kennis van en daardoor de belangstelling in onze door de natuur zoo rijk gezegende koloniën in den Indischen Archipel — ons Tropisch Nederland — in nieuwen kring verbreiden, het Nederlandsche volk diep er van doordringen, dat de beteekenis van Nederland ten nauwste samenhangt met het bezit dier koloniën, en dat voor Nederlanders in dat „Grooter Nederland" nog veel grootsch werk te verrichten valt.

De West. Indische Gids.

Inhoud der Maart-afl. Ter nagedachtenis van den heer Justus Rinia Cornelis Gongrijp, door Mr. A. J. A. baron van Heemstra (met portret). — In Suriname vóór honderd jaar, door Mr. B. de Gaay Fortman. — De Surinaamsche begrooting voor 1929 in de Tweede Kamer, door M. Welle. — Afrikaansche resten in de Creolentaal in Suriname, door L. Lichtveld. II. De West-Soedaneesche grondslagen. — Tobago. Een vergeten Nederlandsche kolonië, door C. K. Kesler. — Boekbespreking. — Bibliographie.

Koloniaal Tijdschrift.

Jaarg. 18, No. 2 (Maart '29) bevat: In memoriam F. W. Slangen (resident van Buitenzorg), door A. Muhlenfeld. — Deconcentratie van het regeeren overzee, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. — Moderne Maleische literatuur, door Prof. C. Spat. — Sa-Yoij-Bahi. het Japansche insluiphuwelijk vergeleken met de Indonesische verwanten, door Prof. D. van Hinloopen Labberton. — Gandhi tusschen Hindoeïsme en Westersche kultuur, door G. Gongrijp. — Beperking van vervreemding van inheemsche grondrechten door Inlanders aan niet-Inlanders, door Dr. J. W. de Stoppelaar. — Kroniek, door G. — Vreemde Koloniën, door E. M. — Literatuur.

Tijdschrift Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap.

Met betrekking op Ned.-Indië bevat No. 2 van dl. 46 (Maart '29) de volgende bijdragen: De Djambajan-rivier (Borneo), door H. Witkamp (met kaart en ill.). — Bezit- en erfpacht bij de Marindineezen, door H. Geurtjens. — Aardrijkskundige namen in het Oosten van den Indischen Archipel, door H. Geurtjens. — Verder bevatten de rubrieken Literattuur en Overzicht van geologische publicaties menige bespreking van geschriften over de indieëen.

De Indische Mercuur.

No. 10 (6 Maart). Les plantes à parfums des colonies françaises. Rapport de M. E. Maunier, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Koloniale Afdeeling der XXe Nederlandsche Jaarbeurs 19—28 Febr. 1929, door Ir. W. L. Utermark (met afb.). — Jubileum-uitgave van „De Indische Gids", besproken door A. W. Naudin ten Cate. — Het „Fourth Pacific Science Congress" (te openen te Batavia op 16 Mei a.s.). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. litteratuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Inhoud der Maart-afl. De grot bij Bedahoeloe in Zuid-Bali, door P. A. J. Moojen (met afb.). — Totemisme op Flores en Timor, door P. F. J. J. Cornelissen (met afb.). — Nog eens een merkwaardig siermotief (messing schaal met wajang figuren) door H. — Oude korwars (zielen- of voorvaderbeeldjes), door Joh. F. Snelleman (met afb.). — Boekbespreking.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 31 (26 Jan. '29). Citronella-olie, door Dr. Ir. H. W. Hofstede. — De bevolkingstheecultuur in de Residentie West-Priangan, door Dr. Ir. L. J. Vroon (vervolg). — Beschrijving van orchdideeën die in Ned.-Indië gekweekt kunnen worden, door P. M. W. Dakkus (vervolg). — Veeteelt. Import van Stamboek-vee door G. Glaser. — De Volkenbond en het rubbervraagstuk. — Olie uit Hevea-zaden.

Zendings- en Missieperiodieken.

D e M a c e d o n i ë r. Febr. '29. Iets over zending, onderwijs en nationalisme, door F. L. Bakker. — Gereformeerd kerkelijke leven in Ned.-Indië, door A. Merkelijn. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Z e n d i n g s t ij d s c h r i f t D e O p w e k k e r. Jan. '29. De Conferentie op den Olijfberg, door H. A. van Andel. — De Conferentie van Jeruzalem. Een persoonlijke indruk van B. M. Schuurman. — Een persoonlijke indruk van de Jeruzalem-Conferentie, door S. G. Moelia.

A n n a l e n M i s s i e h u i s T i l b u r g. Maart '29. Op zwerftocht in Zuid-Nieuw-Guinea, door Pr. A. Drager (met kaartje). — Toerisme op Nieuw-Guinea, door Pr. H. Geurtjens. — Godsdienst, eeredienst, toovenarij en bijgeloovigheid bij de heidensche Keieezen (vervolg), door Pr. J. van den Berg (met afb.).

D e B a n i e r. 31 Jan. '29. Het opiumvraagstuk (vervolg). — Albert Thomas' komst en vertrek.

S t. C l a v e r b l a d. Maart-April '29. De drie eerste vrouwelijke leeken-missionarissen voor Java, door Prof. Dr. Jac. van Ginneken (met portretten). — Van uit Amberawa's kerktoren, door L. van Rijckevorsel (met afb.) — Kijkjes in de polikliniek van Moentilan's ziekenhuis, door Moeder Aufrida (met ill.). — De gamelan, door J. Awick (met afb. van instrumenten).

* * *

Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië, door Mr. Ph. Kleintjes, Hoogleeraar aan de Universiteit te Amsterdam. Vijfde herziene en bijgewerkte uitgave. Tweede deel. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

In Java and the neighboring islands of the Dutch East Indies, by John C. van Dyke. With plates. (New York—London, Ch. Scribner's Sons).

Nadere gegevens over de nieuwe bereidingswijze van onze Liberiakoffie, door Dr. D. S. Fernandes. (Landbouwproefstation Suriname. Mededeeling No. 4. Dec. '28).

Nederlands aandeel in den handel van Indië (eerste gedeelte), door Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart. (De Economist. Febr. '29).

Koloniale vraagstukken van heden en morgen, door H. Colijn. 4e onveranderde druk. (Amsterdam, Dagbl. en Drukkerij De Standaard).

Albrecht's Klapper op het Staatsblad van Ned.-Indië en op het Bijblad op dat Staatsblad. Jaarverslag over den Stsbl.-jaargang 1927 en het Bbl. deel LXV. Bewerkt door G. A. N. Scheltema de Heere. (Leiden, A. W. Sijthoff's Uitgevers Mij.).

Naam- en ranglijst der officieren van het Nederlandsche leger en van dat in Nederlandsch-Indië, 1929, 98e jaargang. (Gorinchem, J. Noordwijn en Zoon).

Beknopte aardrijkskunde van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, in 't bijzonder voor candidaat-hoofdonderwijzers, door J. B. Rodenburg. Met 23 illustraties. 9e druk. (Hilversum, J. Schaafstal).

De tinertsafzettingen van het eiland Singkep en de genese der alluviale afzettingen, door Ch. H. J. Wilhelm. [Proefschrift Technische Hoogeschool]. (Delft, J. Waltman Jr.).

Het huis in Nederl.-Indië. Met afb. (Het Ned. Ned.-Ind. Huis Oud en Nieuw. XVII, No. 6, 184).

Volk over volk (Nederland en Nederlandsch-Indië), door H. C. Kerkkamp. (Opbouw XI, bl. 476).

Van kampong en batik, door Jan Poortenaar. Met afb. (Buiten 1928, bl. 580).

De eerste missionarissen van Borneo, door S. Lokman. (Historisch Tijdschrift VII, bl. 347).

Leven en werken op den Pangerango, door H. Berlage Jr. Met afb. (Leven en Werken 1928, 816).

De rubber in Nederlandsch-Indië, door A. G. N. Swart. Uit het Engelsch. (Wetenschappelijke Bladen 1928, IV, bl. 330).

Casper Wiltens (predikant) in de Molukken 1611—1619), door Dr. L. Knappert. (Haagsch Maandblad, Febr. '29).

Verslag van de bijeenkomst van 14 Dec. 1928, te Bandoeng, gehouden ter bespreking van het vraagstuk der vaststelling van standplaatsverschillen. Dep. van Landb., Nijverh. en Handel. Centraal Kantoor voor de Statistiek). Weltevreden, Landsdrukkerij.

Oud Batavia. Gedenkboek uitgegeven ter gelegenheid van het driehonderdjarig bestaan der stad in 1919. *Alfabetisch register.* Uitgegeven door het Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. — Batavia, G. Kolff en Co.).

Het taboeschap bij bevallingen op Zuid-Nieuw-Guinea, door H. Geurtjens. (Mensch en Maatschappij. Febr. '29).

Naar den Raoeng, de reuzensmidse (3322 M.), door H. R. van Heekeren. — Sao Sioe (met afb.). Eigen Haard. 2 Maart '29).

Ter herdenking † Ir. J. Dijkerman (met portret), door Ir. R. A. van Sandick. (De Ingenieur. 2 Maart '29).

The agricultural zoology of the Malay Archipelago. The animals injurious and beneficial to agriculture, horticulture and forestry in the Malay Peninsula, the Dutch East Indies and the Philippines, by K. W. Dammerman. With map, portraits, plates and illustrations. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Suriname.

In een slotartikel over *„De Spectatoren als Volksvoeders"* schrijft Prof. Dr. L. Knappert in de „N. R. Ct." van 24 Februari, Ocht.bl. B:

. . . „Toen, zeg 1775, hield de meerderheid der Natie zich met Indië maar zeer weinig bezig, het was het land, waarvan de rijkdommen ons toestroomden en waarheen nog vaak alleen zij gingen, die hier waren mislukt. Wanneer nu onze Spectatoren over den handel spreken, spreken zij ook als 't pas geeft over Indië; natuurlijk kunnen ook opmerkelijk betoogen mij zijn ontsnapt; een Spectator in Oost-Indië ken ik niet, maar hij zal er wel geweest zijn; in Paramaribo vind ik in 1787 den Surinaamschen Spectator, waarover werd geklaagd, omdat hij personen van rang „denoteerde" en uitdrukkingen bezigde, die strijdig waren met de aangenomen principes van den geopenbaarden godsdienst.

Met ingenomenheid mag ik gewagen van twee vertoogen in den „Denker" van 23 en 30 Juli 1764, waarin hij tegen de slavernij front maakt, 99 jaar derhalve vóór hare afschaffing in Suriname. In een verbeelden brief van een vrijgelaten negerslaaf schildert hij, levendig en verontwaardigd, de ellende der slavernij in onze West en laat den neger zeggen: „Wanneer ik hen hoorde spreken, zouden zij mij lichtjes hebben overgehaald om hun godsdienst te omhelzen, maar wanneer ik hun daden beschouwde, begreep ik dat zij zelf niet gelooven wat zij leeren." Deze critiek op een geloof zonder de werken (tam genoeg nog voor het overige!) verhindert onzen Spectator niet zijn warme sympathie te betoonen met de in 1773 uitgeschreven prijsvraag naar de beste middelen om de waare en zuivere leer van het Evangelie onder de inwooners der coloniën van den Staat meer te bevestigen." Hij zou dus een vriend der latere zending geweest zijn. Doch wanneer hij, in algemeen gangbare termen spreekt van de ongelukkige volken, in afgoderij verzonken" verdenk ik hem van maar zeer weinig begrippen van landen en natiën daarginds. Onze kennis is sinds later geworden. Ook onze liefde? Wij hebben in 's-Gravenhage een Thomsongedenkteeken, -plein en -laan. Hoe groot is het getal van gelijksoortige eerbewijzen, door de natie geschonken aan de ambtenaren, officieren, doktoren, zendelingen, reizigers die tot in de verste uithoeken van den Archipel hun edele toewijding met den dood hebben bezegeld?"

* * *

„Het Algemeen Handelsblad" van 5 Maart schrijft over verkenning uit de lucht, in verband met de binnenlanden van Suriname.

„Exploitatie op de gebruikelijke wijze kost jaren en jaren, is ontzettend kostbaar bovendien.

Als men nu leest in de telegrammen van Russell Owen hoe men in het Zuidpoolgebied, waar de omstandigheden (men denke aan de vele en plotseling opkomende nevels) zooveel ongunstiger zijn, het terrein in kaart brengt, dan moet toch de vraag rijzen of men in Suriname niet op dezelfde wijze te werk kan gaan . . ."

. . . „In elk geval versterkt de ervaring van de Byrd-expeditie ons in de opvatting dat, als de regeering waarlijk wilde, de witte vlekken op de kaart van Suriname zeer spoedig zouden zijn verdwenen. Zonder al te groote kosten. En met kans op winst."

Mogen wij in dit verband de redactie van het *„Handelsblad"* er op wijzen dat Ir. E. C. Abendanon in den eersten jaargang van *„De West-Indische Gids"* (Juli 1919, blz. 165 vlg.) een zeer belangrijk artikel schreef: *„Economische waardebepaling van Suriname"*.

Dit artikel handelt juist over het onderzoek van Suriname's binnenland door middel van vliegtuigen.

Voorts vindt men in den tweeden jaargang van dit tijdschrift (November 1920, blz. 321 vlg.) een artikel van Jhr. L. C. van Panhuys: *„Luchtvaart in Guyana"*. En niet lang geleden verscheen ook in de „N. R. Ct." een artikel over dit onderwerp, dat evenwel — als wij het ons goed herinneren — geen betrekking had op de inkaartbrenging van Suriname door middel van vliegtuigen.

* * *

„De Surinamer" van 3 en 7 Februari schrijft over *„honing in Suriname"*:

„Ofschoon heel wat minder dan in de omliggende landen, wordt er in Suriname den laatsten tijd aardig wat gedaan aan de bijenteelt. Veelal bepaalde zij zich echter tot liefhebberij. De afzet is n.l. tot dusverre beperkt gebleven tot de plaatselijke markt, zoodat er spoedig gevaar voor overproductie — met de gevolgen daarvan — is.

Pogingen van verschillende zijden ingesteld om buiten Suriname een markt te vinden voor deze honing, leverden geen bevredigend resultaat op.

Thans vernemen wij echter, dat de heer A. F. Lissone, handelsvertegenwoordiger alhier, er in geslaagd is in Europa een afzetgebied te vinden, waar onze honing tegen bevredigende prijzen wordt afgenomen."

In Suriname kan men tweemaal 's jaars „oogsten", terwijl men in Europa en Noord Amerika slechts één oogst per jaar heeft.

„Volgens bericht der frima, aan welke de honing wordt geleverd, wordt de Surinaamsche honing gewaardeerd als van superieure kwaliteit. De prijs die wordt betaald is dan ook die, welke Europeesche honing eerste kwaliteit bedingt."

Het is te prijzen dat zulke nieuwe industrieën worden ter hand genomen. Zoo lazen wij geruimen tijd geleden in een der Surinaamsche bladen dat de cultuur van de castorolieplant ondernomen zou worden. Sedert vernamen wij daar niets meer van. De plant groeit in Suriname in het wild.

* * *

In *„La Quinzaine Coloniale"* van 10 Februari troffen wij de volgende mededeeling aan, die wij in de Nederlandsche pers over het hoofd moeten hebben gezien:

„La Haute Ecole Technique de Bandoung met au concours la solution de la question suivante: de quelle manière peut-on diminuer les inconvénients de hautes températures et de grande humidité dans les pays tropicaux, pour les habitations et les ateliers? Le mémoire primé recevra mille florins ou une médaille d'or. Le concours est ouvert pour toutes personnes jusqu'au 1er janvier 1931. Pour renseignements détaillés s'adresser à: „de Technische Hoogeschool te Bandoeng, Java."

* * *

In hetzelfde nummer van *„La Quinzaine Coloniale"* de volgende mededeeling: „Contre l'inexécution des contrats agricoles au Maroc:

„Suivant un dahir du 15 janvier paru au *Bulletin officiel* du Maroc du 22: „quiconque ayant reçu des avances en deniers ou en nature, à valoir sur les travaux agricoles, se refusera sans motifs légitimes et sans justifier du remboursement des avances reçus ou de leur équivalent en espèces, a exécuter ces travaux; quiconque dans les mêmes conditions, abandonnera des travaux en cours d'exécution, sera puni d'un emprisonnement de quinze jours à six mois et d'une amende qui ne saurait être inférieure au montant des avances reçues, ni supérieure à mille francs."

Poenale sanctie dus!

Curaçao.

Het dreigend conflict!

In de raadsvergadering van 27 December 1928 bij de behandeling van het ontwerp-verordening tot opdracht van politiedienst aan de troepen heeft de heer Winkel gesproken van de vele klachten die de raadsleden over de militaire politie bereikten, bijv.: dat de agent de taal niet verstaat, dikwijls ten onrechte optreedt, „en ook den burger ten onrechte handelt, omdat hij den agent niet verstaat," of dat de burger een agent niet kan aanklagen, omdat hij dien niet kent en deze geen kenteeken heeft. Hij verzocht den commandant der politietroepen maatregelen te willen treffen, opdat die klachten voorkomen zouden worden, en voegde daaraan toe: „De vrees van den burger om tegen de militairen zijne klachten in te dienen, moeten wij verklaren ongegrond te zijn, daar de Commandant zeker ten alle(n?) tijde bereid is het publiek aan te hooren en de burger het recht heeft zijne klachten in te dienen, zoowel bij den Commandant als bij den Procureur-generaal."

Het conflict gekomen

De notulen van den raad van 29 Januari 1929 bevatten eenige ingekomen adressen met bijlagen betreffende een bejegening, den heer L. d. W. aangedaan door een politieagent. Volgens des klagers eigen mededeeling komen de feiten hierop neer.

21 Jan. 1929 trof de heer D. W., gewaarschuwd dat een agent zich op zijn werf bevond, dezen daar aan, die hem, desgevraagd, meedeelde, dat hij een, door hem aangewezen, haan moest hebben. D. W. antwoordde, dat die haan zijn eigendom was en zich op zijn erf bevond, en weigerde den politieagent zijn naam op te geven. Deze laatste weigerde daarop eerst zich te verwijderen en was onhebbelijk tegen den heer D. W., die toen een klacht tegen hem indiende bij den luitenant. Uit diens kantoor gekomen, ontmoette de heer D. W. den agent weer op de brug, die hem beval onmiddellijk mee naar de politiewacht te gaan. Toen D. W. vroeg naar de reden, gaf de agent hem een stoot op de borst, greep hem bij de schouders, en bracht hem met een anderen agent naar de wacht. Daarop heeft de heer D. W. bij den procureur-generaal een klacht wegens vrijheidsberooving ingediend.

24 Kooplieden hebben zich bij den K. R. tot tolk van de verontwaardiging der Curaçaosche bevolking gemaakt, en den Raad verzocht, bij de bevoegde macht die stappen te willen nemen, die hij noodig of richtig acht, om aan de Curaçaosche burgerij te verzekeren die persoonlijke vrijheid, die haar door de wet is toegekend.

De Raad heeft deze stukken in handen van de commissie voor de verzoekschriften gesteld.

De beëediging van den Gouverneur.

Aan de rede, waarmee de voorzitter, de heer Lansberg, den nieuwen gouverneur welkom heette ontleenen wij het volgende:

„Is iedere bestuurswisseling een feit van beteekenis, dat de aandacht trekt, ditmaal is zulks op een geheel bijzondere wijze het geval en is wegens het gewichtige dezer aangelegenheid een buitengewone belangstelling gewekt, zoo hier als in Nederland, in en buiten het Parlement.

Grootbedrijven, die zich snel ontwikkelen en een beduidenden omvang vertoonen, een zich steeds uitbreidende havenbeweging, een druk vreemdelingenverkeer, een toenemend aantal vervoermiddelen te land, de vraag naar arbeidskrachten, dat alles in eene korte periode, tot zulke afmetingen en op een vrijwel onvoorbereid terrein, heeft tal van belangrijke en ernstige vraagstukken in het leven geroepen, waarvan de meeste nog op afdoening en oplossing wachten; vraagstukken, die op zich zelf reeds moeilijk en ingewikkeld, wegens gemis aan achterland meer uitkomen en zich meer doen gevoelen dan op het continent of op een groot eiland.

Gansch andere toestanden zijn ontstaan, verschillende verhoudingen hebben zich gewijzigd, nieuwe behoeften zijn er geschapen.

Uwe kundigheden en Uwe ervaring zullen Curaçao in deze uitnemende diensten kunnen bewijzen.

De eilanden Curaçao en Aruba vertoonen een voortschrijdende economische welvaart, maar indien men het oog naar de Bovenwindsche eilanden wendt, ziet het oog daar een gansch ander schouwspel, dat een schrille tegenstelling oplevert met den toestand aan deze zijde. Hier welvaart en vooruitgang, ginds ontvolking en verval.

Het feit, dat dit gebiedsdeel zonder steun of subsidie van het Moederland in staat is zijn eigen huishouding te bekostigen, heeft de autonomie, waarnaar reeds een machtige drang bestond, nog meer naar voren gebracht en den reeds lang gekoesterden wensch verlevendigd en versterkt om zelf de inwendige aangelegenheden te regelen op de wijze door de wet te bepalen.

Wanneer het meer dan zestigjarige Regeeringsreglement voor de door de Grondwet voorgeschreven Staatsinrichting zal plaats maken en wanneer de Koloniale Raad in zijn tegenwoordigen vorm en gedaante door het nieuw gedachte lichaam zal worden vervangen is niet bekend, doch het is de oprechte wensch van dit College, zoolang het gehandhaafd blijft, in eensgezindheid en eendrachtige samenwerking met Uwe Excellentie den wetgevenden arbeid te verrichten en het algemeen belang te behartigen.

Het is mij dan ook een waar genoegen van af deze plaats hulde te brengen en des Raads dank te betuigen aan den Heer Mr. M. van Dijk voor de goede verstandhouding en aangename samenwerking, die tusschen den Raad en hem geheerscht heeft gedurende zijn interimair Bestuur.

Moge de opbloei, die in bepaalde gedeelten van dit gebied valt waar te nemen, onder het energiek en voortvarend Bestuur van Uwe Excellentie aanhouden en zich bestendigen en zich uitstrekken tot de andere eilanden, die een dergelijke opleving nog niet hebben mogen aanschouwen."

..vaartwetgeving.

Neptunus heeft een artikel over „Scheepvaartwetgeving te Curaçao". De samenstelling der gouvernementeele commissie van voorbereiding, waarin alle leden ambtenaren zijn, wordt meegedeeld, het ontbreken van scheepvaartwetten herinnerd, en de hoop uitgesproken, dat de commissie met bekwamen spoed zal werken.

Verder wordt gezegd:

„Wij vernemen ook reeds, dat er op de vloot der Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij tegen deze plannen stemming wordt gemaakt, door de verspreiding van het gerucht, dat genoemde reederij hare schepen onder Engelsche vlag zou brengen, indien deze plannen doorgaan. Onwaarschijnlijk lijkt ons dit gerucht niet, waar wij dit dreigement ook vroeger reeds uit den mond van een der directeuren dezer reederij hebben gehoord, terwijl wij ook wel hebben vernomen, dat in Ned.-Indië met dergelijke dreigementen wordt gewerkt, en dit ook in Engeland geschiedt, waar dan het dreigement luidt, dat de schepen onder Nederlandsche vlag worden gebracht, als de Regeering een of anderen niet gewenschten maatregel doorvoert. Dit dreigen schijnt dus een hobby te zijn der dochtermaatschappijen der Koninklijke Olie of Royal Shell, waarvan, naar wij meenen te mogen aannemen, de opperste leiding van dit groote concern ook niets moet hebben. Immers een dergelijk revolutionnair gedoe klopt zeer slecht op het praedicaat „Koninklijke of Royal".

Wij hopen dan ook, dat noch de Commissie, noch het Gouvernement van Curaçao voor dergelijke geruchten uit den weg zal gaan. Scheepvaartwetten, zooals wij die hier kennen — en de Curaçaosche worden zeker niet straffer — hebben nimmer de ontwikkeling en bloei der scheepvaart belet. Wel hebben zij geleid tot het kweeken van een uitstekend corps scheepsofficieren, dat de vergelijking met andere landen zeer wel kan doorstaan, en tot het vestigen van eene goede reputatie der Nederlandsche vloot, met betrekking tot het veilig varen.

Voor Curaçao is zeker een en ander niet van minder belang, en het deed ons genoegen in een onderhoud, dat wij met den nieuwen Gouverneur vóór zijn vertrek mochten hebben, te hebben kunnen opmerken, dat deze bewindsman ook zeer wel inziet, dat deze zaken breed moeten worden bezien, en dat ook in dit opzicht een goede naam voor de kolonie van groote beteekenis kan zijn.

Wij hebben dan ook goede hoop, dat onder leiding van den nieuwen Gouverneur de invoering eener scheepvaartwetgeving goeden voortgang zal hebben, tot welzijn der zich op Curaçao zoo snel ontwikkelende scheepvaart; tot handhaving der goede reputatie van Neerlands vlag, en tot bevestiging en beveiliging van de positie der vele gezagvoerders en scheepsofficieren, die aldaar emplooy hebben gevonden."

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit *De Nederlander* van 23 Nov. 1852:

„Volgens een bij het departement van koloniën uit Curaçao ontvangen berigt van den 7 September j.l., waren in den laatsten tijd aldaar schepen aangekomen, welke lijders aan kinderpokken en typhus aan boord hadden.

Door den gouverneur dier kolonie, I. J. Rammelman Elsevier, zijn onmiddellijk de noodige maatregelen genomen om de ziekte, zoo mogelijk, in haren loop te stuiten of derzelver verspreiding te beperken.

Aan die maatregelen, waarbij op eene menschlievende wijze de belangen der lijders zijn in het oog gehouden, is het naar alle waarschijnlijkheid te danken, dat deze ziekten, welke slechts weinig menschenlevens gekost hebben, met goed gevolg bestreden en overwonnen zijn geworden.

De gouverneur is in zijne, met zulk eene gunstige uitkomst aangewende pogingen met belangloozen ijver door de ingezetenen van Curaçao, en verdere aldaar aanwezige officieren en ambtenaren bijgestaan, en heeft daaronder speciaal vermeld den heer med. doctor N. Rojer, den chef bij de militaire geneeskundige dienst H. M. van Rhijn, en den officier van gezondheid 3e kl. S. de Leon; de kapiteins-luit. ter zee T. Jassens en G. van Vos, komman(dan?)ten van Zr. Ms. oorlogsschepen Koerier en Pijl, den majoor van Coehoorn van Houwerda, garnizoens-kommandant op Curaçao, den 2 luit. F. Boer, belast met het genie-departement, alsmede den kolonialen secretaris Mr. Schotborgh Hz.

Het heeft den Koning behaagd, zoowel genoemden landvoogd, als bovenvermelde heeren Hoogstdeszelfs tevredenheid te doen betuigen voor het door hen gehouden lofwaardig gedrag.

(St.Ct.)

Uit den Verren Vreemde.

Afghanistan.

II.

Tot degenen, die zich door Aman Oellah's hervormingen het meest in aanzien, macht en invloed getroffen hadden gevoeld, behoorden de aanzienlijke Mohammedaansche priesters; zij schaarden zich dus gaarne aan de zijde van den nieuwen Emir, maar waren er tevens op bedacht dan ook alle oude rechten weer terug te krijgen. De gewezen waterdrager begreep wel, dat hij aan den priestersteun zelf macht kon ontleenen, maar hij was als heerschende persoonlijkheid niet sterk genoeg om aan dien invloed leiding te geven. Hij liet zich van die zijde eischen stellen, waardoor hij veel aan vrijheid van denken en doen inboette.

Daar hij 't raadzaam achtte de familieleden en invloedrijke aanhangers der twee vertrokken koningen tot ver buiten Kaboel te verwijderen, bevorderde hij hun vertrek naar Pesjawan. Maar hij wist niet in hoever hij die waardigheidsbekleeders, ambtenaren, volgelingen, welke onder het vorige régime een taak of werkkring te vervullen hadden gehad en die nog te Kaboel gebleven waren, kon en mocht handhaven.

In Kaboel woonden vele vreemdelingen, door Aman Oellah daarheen geroepen, of, door voorspiegeling van gunstig vooruitzichten, daarheen gelokt. Zij pasten niet meer in de reactionnaire hervormingen van den nieuwen Emir, maar deze wist met al die vreemdelingen toch geen raad.

Het nieuwbakken staatshoofd kwam dus wel voor vele lastige kwesties te staan. 't Strekt hem tot eere, dat hij ze, aanvankelijk althans, niet trachtte op te lossen, door, naar Oosterschen trant, zonder vorm van proces, strop, zwaard en kogel een groote rol te laten spelen. Dat hij zich wist te beheerschen, is stellig voor een groot deel te danken geweest, aan de tegenwoordigheid van de bu[illegible] tenlandsche vertegenwoordigers, die zoo invlo[illegible] ten goede hebben uitgeoefend. Maar de taak v[illegible] Habib Oellah werd er niet gemakkelijker door g[illegible] maakt.

Een andere moeilijkheid ligt opgesloten in de samenstelling van de Afghaansche bevolking. Wan[illegible] neer een vreemdeling over een bewoner van Afgha[illegible] nistan spreekt, komt hem één type voor den geest, maar in 't land zelf onderscheidt men kenmerke[illegible] lijk verschillende stammen. Die stammen zijn do[illegible] een weinig klemmenden band tot een landseenhe[illegible] vereenigd. Er zijn bergbewoners, die liefst zoo w[illegible] nig mogelijk van elkander en van anderen merk[illegible] en die dus ook moeilijk in beweging te breng[illegible] zijn voor een leuze of voor een zaak. Andere loop[illegible] gauw warm voor een gevoels- of belangenkwest[illegible] en zijn hierdoor gemakkelijk in beweging te zett[illegible] Bij een binnenlandschen strijd hangen de kans[illegible] van een leider voor een groot gedeelte hiervan [illegible] of hij een of meer der machtige stammen aan [illegible] zijde heeft weten te krijgen. De drukkende las[illegible] van Aman Oellah's hervormingen hadden de [illegible] sai's, Kugiani's, Mohmand's, Sjinwari's, e.a. [illegible] hem vervreemd, en zij hadden zich onder de vo[illegible] lingen van Habib Oellah geschaard. Maar [illegible] vergiste zich toch toen hij hieruit afleidde, dat d[illegible] stammen hem ook als Emir wenschten te erk[illegible] nen. Vele stamhoofden wendden zich fier af [illegible] den man van geringe afkomst. Zij zouden met [illegible] koningschap van Inajat eerder vrede hebben [illegible] had. Na diens abdicatie heeft hun afkeer [illegible] wel van Habib als van Aman vermoedelijk [illegible] bijgedragen tot het succes van een ande[illegible] troonpretendent, van wiens verschijnen en [illegible] dwijnen wij hier nu nog melding meenen te m[illegible] ten maken, alvorens Aman weer in zijn hoofd[illegible] te laten optreden. In dat verhaal zal men ook [illegible] delijk de bevestiging vinden van de mate van [illegible] hankelijkheid van degenen, die de leiders he[illegible] van de medewerking of de tegenwerking dier st[illegible] men.

Groot is 't aantal van degenen, die meenden [illegible] kans te kunnen wagen om den Afghaanschen tr[illegible] te bestijgen. Het aantal pretendenten was op [illegible] oogenblik vijf. De fortuin heeft een dezer, Ali A[illegible] med Khan, een zwager van Aman Oellah, ee[illegible] weken op zoodanige wijze toegelachen, dat [illegible] meende een herhaling te krijgen, van het: als [illegible] vechten om een been, loopt de derde er mee h[illegible]

In 't voorafgaande is nog niet vermeld, dat s[illegible] 23 Januari een burgeroorlog het land teist[illegible] waarbij verschillende partijen tegen elkander [illegible] trekken. In dien strijd kwam Ali Achmed zeer [illegible] 't voordeel; hij bedreigde Kaboel op zoo ernst[illegible] wijze, dat voorbarige geruchten meenden Ha[illegible] Oellah al te moeten laten vluchten. Tegen m[illegible] Februari keerde het lot echter plotseling. St[illegible] men, die aan zijn zijde gestreden hadden, keer[illegible] zich (om niet opgehelderde reden) tegen hem. [illegible] had zijn hoofdkwartier gehad in Jalalabad, tussch[illegible] Kaboel en de Britsch-Indische grens. In deze pl[illegible] drongen plunderende stammen door. Een kr[illegible] huis vloog in de lucht. Terwijl zijn residentie h[illegible] door tot een bouwval werd gemaakt, werd zijn t[illegible] penmacht tevens uiteengedreven.

Het overgaan van een stam, hoofd of zelfs v[illegible] een groep strijders, het verschijnsel dat in d[illegible] Afghaanschen burgeroorlog een zoo groote [illegible] speelt, moet niet naar den maatstaf gemeten w[illegible] den, dien men in een oorlog van twee natiën teg[illegible] elkander ten opzichte van verraders-overloopers [illegible] toepast. De leidende personen in Afghanistan [illegible] doorloopend bezig door bieden en loven te tracht[illegible] stammen, hoofden, bevelvoerders tot overgang [illegible] doen besluiten. Zij oogsten wat zij zaaien, ook [illegible] 't te hunnen ongunste uitloopt. En voor de[illegible] nen, die partij kiezen gaat 't om de in het vooru[illegible] zicht gestelde voordeelen, of om een reden v[illegible] momenteele sympathie; zóó is de mentaliteit [illegible] Afghanistan.

Ali Achmed verdween van het tooneel.

Wij vragen nu weer aandacht voor Aman Oellah [illegible]

Toen zijn broeder Inajat na drie dagen weer a[illegible] stand had gedaan van den troon, was Aman, d[illegible] zich in veiligheid bevond, op zijn besluit terug[illegible] komen. Hij heesch te Kandahar weer den konin[illegible] lijken standaard en maakte zijn besluit bekend o[illegible] tegen Habib Oellah op te rukken. Zijn moeder, d[illegible] haar zoon nooit had gesteund, omdat zij hem, na[illegible] men beweerde, verdacht van niet geheel vreemd [illegible] zijn aan den dood van haar man, koos nu weer zijn zijde en zij stelde haar, onmetelijk genoemd, fortuin te zijner beschikking. Inajat was (21 Januari) o[illegible] te Kandahar aangekomen, waar hij zich met zijn gestel[illegible] volgelingen ter beschikking van Aman had gek[illegible] De koninklijke familie was zoo tot eenheid ge[illegible] men, afgezien van het optreden van verwijderde leden, die nog eigen pretenties meenden te kunnen laten gelden, maar wier namen wij onvermeld mee[illegible] nen te mogen laten.

Er is niet alleen een strijd met de wapens ge[illegible] voerd, uit hetgeen wij over de mentaliteit der Af[illegible] ghanen zeiden volgt vanzelf, dat door ieder, die

invloed wenscht te behouden of te krijgen, ijverig gestreefd moet worden naar het winnen van aanhang. De voor en bij dit alles ten beste gegeven vermocht aan niemand de overhand te bezorgen vóórdat de winter intrad, die voor krijgsverrichtingen op groote schaal niet geschikt is. Bovendien viel de vastenmaand, de Ramadan in. Met het eindigen van deze, medio Maart, is een hervatten van de bedrijvigheid te verwachten.

Aman Oellah heeft dien tijd besteed om zijn krijgsmacht te moderniseeren, door bestellingen in Europa. Vele Europeesche leiders zijn uit Kaboel naar Kandahar gekomen. Afghaansche officieren, die de militaire academie te Konstantinopel doorloopen hebben, zijn ook teruggekeerd. Naar 't zich laat aanzien, zal geheel Afghanistan binnen kort terrein van een heftigen burgeroorlog worden.

Zooals wij in dit overzicht vooropzetten, meenden wij in het vertrek van de vertegenwoordigers van vreemde mogendheden uit Kaboel (einde Februari) aanleiding te moeten vinden, om een poging te doen om een denkbeeld te geven van den toestand van het oogenblik. Met de gegeven uiteenzetting zal 't nu niet moeilijk zijn de beweegredenen te begrijpen, die de gezanten tot dit heengaan hebben doen besluiten.

Habib Oellah en Aman Oellah gedragen zich beiden als regeerend vorst. Zij stellen beiden ministeries in. Bracht de opvatting van Habib hem eerst tot het opheffen van het ministerie van Buitenlandsche zaken, terwijl in plaats daarvan een commissie werd aangewezen om met de te Kaboel aanwezige vertegenwoordigers van vreemde mogendheden, voor zoover onvermijdelijk, zaken af te doen, toen bekend werd dat Aman te Kandahar wel een minister van buitenlandsche zaken had benoemd, stelde Habib (25 Januari) toch ook weer een zoodanig departement in.

Van dien tijd af was er al sprake van dat de Europeesche gezantschappen Kaboel zouden verlaten.

In die stad woonden, behalve de ambtenaren der legaties, echter nog vele Europeanen. Van Britsche zijde is, met acht vliegtuigen, een geregelde dienst ingesteld om deze allen naar Pesjawar over te brengen, voordat dit volbracht was wilden de gezanten zelf niet heengaan.

Aman had den 26en Januari tot de buitenlandsche vertegenwoordigers een mededeeling gericht, waarin alle met Habib gesloten of te sluiten overeenkomsten bij voorbaat niet erkend werden.

(Slot volgt).

Jaarverslagen der Afdeelingen

Afdeeling Amsterdam.

VERSLAG OVER HET JAAR 1928.

Dinsdag 10 Januari openden wij, in samenwerking met het Nederlandsch-Nationaal Bureau voor Anthropologie, het Vereenigingsjaar 1928 met op het gebied van land en volkenkunde zoo belangrijke film „Heidensch Leven" opgenomen door Willy Rach onder leiding van de Paters uit ...len.

Pater Buis lichtte deze film toe, wees op de interessante animistische gebruiken bij de lijkverbranding op Bali en bij de inzegening van de prauwen op het eiland Flores. Hierbij werden ons gebruiken vertoond, welke nog nooit door de lens waren vastgelegd, zoodat onze leden een buitengewoon interessanten avond mochten hebben.

Maandag 30 Januari waren onze leden, dank zij de zoo aangename samenwerking met de Kon. Ver. Koloniaal Instituut in de gelegenheid een lezing met lichtbeelden bij te wonen welke gehouden werd door Prof. Rodenwaldt over het onderwerp: „De Mestiezen van Kisar", eene studie van erfelijkheid en rassenvermenging. Talrijke leden maakten van de uitnoodiging gebruik.

Zondag 12 Februari werden onze leden in de gelegenheid gesteld door de Directie van de Stoomvaart Maatschappij Nederland het nieuwe dubbelschroef-motorschip „Christiaan Huygens" te bezichtigen.

Woensdag 28 Maart waren wij wederom de gast van de Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut" en konden wij een lezing meemaken gehouden door den heer V. I. van de Wall over „De Nederlandsche Oudheden in de Molukken".

Dinsdag 3 April combineerden wij ons met de Vereeniging „Hou en Trouw" en met de afdeeling Amsterdam van het Algemeen Nederlandsch Verbond, zoodat voor een geheel gevulde zaal, de aula van het Koloniaal Instituut, de Billitonfilm gedemonstreerd werd, toegelicht door den heer C. Mollema, oud hoofdadministrateur der Billiton-Mij.

Dinsdag 10 April vertelde Mejuffrouw Dr. M. Cornelius Van Goor, privaat docent aan de Rijks-Universiteit te Leiden van de Ruines Angkor Thom en Angkor Wat. Haar boeiende voordracht werd toegelicht door een prachtige serie lichtbeelden en films.

Woensdag 18 April konden wij, dank zij weer de gastvrijheid van de Kon. Ver. Koloniaal Instituut de voordracht bijwonen van Prof. Dr. C. Schröter uit Zurich over zijn „Reisindrukken van Java" in het bijzonder over de plantenwereld.

Dinsdag 1 Mei sprak de heer H. Massis, redacteur van de „Revue Universelle" over het zoo actueele onderwerp „La défence de l'Occident".

Na geruimen tijd van voorbereiding organiseerde de Afdeeling Amsterdam van het Algemeen Nederlandsch-Verbond een serie lezingen voor den winter 1928/1929, welke een overzicht geeft van de belangrijkheid der Gouden Eeuw in menigerlei opzicht.

Ook onze medewerking werd daarvoor ingeroepen welke gaarne door ons werd toegezegd, zoodat de leden in de gelegenheid waren gesteld reeds de volgende zeer belangrijke voordrachten bij te wonen:

13 November: Nederlandsche Volkskracht in het 17e eeuwsche Amsterdam, door prof. Dr. A. A. Van Schelven.

27 November: Amsterdam als zeehaven in de 17e eeuw, door W. Voorbeytel Cannenburg.

11 December: De beteekenis van Nederland's vestiging in Oost en West door Prof. Mr. J. C. Kielstra.

Woensdag 28 November vertelde de heer J. C. Van Kempen, oud-Gouverneur van Sumatra's Oostkust aan de hand van talrijke lichtbeelden ons van het leven in dit zoo interessante gedeelte van Sumatra. Deze lezing ging uit van den Raad van Beheer der Kon. Ver. Koloniaal Instituut, evenals die op Vrijdag 7 December waarop Dr. S. Leefmans het onderwerp „De biologische bestrijding van insectenplagen en hare toepassing in Nederlandsch Oost-Indië behandelde.

Tot besluit van het jaar 1928 hield ondergeteekende naar aanleiding van zijn verblijf in Siam, op Donderdag 20 December, in de groote aula van het Koloniaal Instituut, in samenwerking met de Vereeniging „Hou en Trouw" een lezing met lichtbeelden en films over dat zoo interessante Koninkrijk.

Met voldoening meent het Bestuur dezer Afdeeling dan ook naar aanleiding van gemelde voordrachten op het werkprogramma 1928 terug te mogen zien. Zij betreurt echter dat het leden-aantal voor een stad als Amsterdam zoo gering blijft.

Het jaar 1928 begon met 210, het eindigde met 271 leden. Er is dus eenige vooruitgang te bespeuren. Het Bestuur maakt zich echter sterk dat, indien ieder lid, uit waardeering voor het hem gebodene, in eigen omgeving propaganda maakt voor de Vereeniging en er op wijst hoeveel interessants er in één jaar gegeven wordt voor een zoo luttel bedrag van ƒ 5.—, in korten tijd het ledenaantal aanzienlijk vergroot zou kunnen zijn.

Het spreekuur van den Secretaris, 's Maandags tusschen 11 en half 1 (in het gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht) blijkt hoe langer hoe meer in een behoefte te voorzien. Inlichtingen van den meest uiteenloopen aard werden ingewonnen en zooveel mogelijk verstrekt.

Half April vertrok steller dezes naar Indië, waar hij zich aan de hand van de op zijn spreekuur opgedane ervaringen, zooveel mogelijk orienteerde, zoodat hij hoopt dat zijn reis ook voor de Ver. Oost en West goede vruchten mag afwerpen.

Het Bestuur bestond in 1928 uit de volgende heeren: G. C. van den Wall Bake, Voorzitter; W. C. Bonebakker, Onder-Voorzitter; M. Garschagen, Penningmeester; W. Rehbock; Dr. F. W. T. Hunger; Mr. Dr. W. Dijckmeester,

L. D. PETIT, *Secretaris.*

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Op de Algemeene Vergadering, gehouden Donderdag 7 Maart j.l., is het nieuwe Huishoudelijk Reglement, waarvan aan de Leden een exemplaar is toegezonden, aangenomen.

De leden gelieven er rekening mede te willen houden, dat aan de artikelen 5 en 11 duidelijkheidshalve eene alinea is toegevoegd. Zij kunnen deze aanvulling nu zelve in hun exemplaar bijschrijven. Die aanvullingen luiden als volgt:

Aanvulling art. 5:

Het vereenigingsjaar der afdeeling loopt van 1 Januari tot 31 December.

Aanvulling art. 11:

De Voorzitter wordt op de Algemeene Vergadering bedoeld bij art. 20 benoemd.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

Afdeeling Amsterdam.

INDISCHE TOONEEL- EN MUZIEKAVOND

op *Woensdag 27 Maart* a.s., des avonds 8.15 uur (precies) in het gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand, Kloveniersburgwal 87—89.

Waar deze avond in samenwerking met de Indische Club gehouden wordt en deze na afloop der tooneelvoortelling bal geeft, kunnen onze leden en hunne introducées dit bal meemaken. Avondtoilet gewenscht.

Kaarten worden verkrijgbaar gesteld in het Gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand op Zaterdag 23, Maandag 25 en Dinsdag 26 Maart a.s. van 10—4 uur.

De Secretaris,
L. D. PETIT.

Afdeeling Nijmegen.

CAUSERIE MET LICHTBEELDEN.

Op *Vrijdag 22 Maart e.k.*, 's avonds 8 uur, zal door den heer *C. K. Kesler*, Secretaris van de West-Indische Kamer van het Koloniaal Instituut, in den grooten foyer van den Schouwburg, eene causerie (met lichtbeelden) worden gehouden over: *Onze West-Indische gebiedsdeelen.*

Leden hebben recht van introductie.

N.B. Het Bestuur deelt mede, dat de bibliotheek der Afdeeling (Militair Tehuis, Sumatraplein 16) voor leden en begunstigers geopend is elken Woensdag van 11—12 uur v.m.

E. VERWEY MEJAN,
Secretaris.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

KOLONIALE SCHOOL VOOR MEISJES EN VROUWEN.

Gaarne vestigen we van deze plaats nog eens de aandacht op de zooveel nut stichtende *Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen*, Westeinde 46, 's-Gravenhage, welke zich ten doel stelt, meisjes en vrouwen, die zich in Ned. Oost- en West-Indië metterwoon gaan vestigen, te bekwamen voor de taak, die haar aldaar wacht, hetzij als zelfstandige, ongehuwde vrouw, hetzij als gehuwde vrouw en moeder.

Spreekuur van de Directrice, Woensdagmiddag van 2—4 uur. Tel. 30695.

BOOTTREIN STOOMVAART-MAATSCHAPPIJ „NEDERLAND".

Het Agentschap van de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", de firma Crans & Co., te 's-Gravenhage, meldt, dat de boottrein van het s.s. „Johan de Wit", hetwelk 15 Maart a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdag 16 Maart 1929 te 9.45 uur aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.

Van het Informatie-Bureau.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN SURINAME EN CURACAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededeling:

1°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
- *a.* 1 hoofdonderwijzer;
- *b.* 1 hoofdverpleegster.

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
- *a.* 4 hoofdonderwijzers;
- *b.* 1 geneesheer voor den openbaren gezondheidsdienst;
- *c.* 1 tijdelijk civiel-ingenieur; 2 tijdelijke technische ambtenaren, voor den dienst der Openbare Werken.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 1de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat

voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegheden hoofdakte en akte wiskunde l.o. of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch l.o., of hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch, of hoofdakte met een taalakte en één der akten teekenen, handelskennis, landbouwkunde of tuinbouwkunde l.o.):
c. vakonderwijzeres bij het openbaar huishoudonderwijs (vereischte bevoegdheden nijverheidsakte NXVII of nijverheidsakte Na, benevens akte handwerken of nijverheidsakte NVII);
d. leeraar bij het middelbaar onderwijs:
1. Nederlandsche taal;
2. Duitsche taal (akte B);
3. leeraar teekenen bij het technisch onderwijs (in het bezit der akte Mg);
e. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder 2 psychiaters en 2 bacteriologisch onderlegde artsen (dienstverband 3 of 5 jaren);
f. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
g. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen;
h. predikant bij de Protestantsche kerken;
i. dierkundige (entomoloog) bij het zoölogisch museum en het laboratorium te Buitenzorg;
j. ambtenaar voor de textielnijverheid;
k. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi in het Nederlandsch-Indisch recht komen in aanmerking);
l. mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;
m. gegradueerd adjunct-accountant bij den Belastingaccountantsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt);
n. accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;
o. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenoloog (in vasten dienst).

Zij, die voor uitzending voor een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder a t/m n), en tot afdeeling C (voor de betrekking onder o.).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

G. Koot, Tijd. gedipl. hoofdopz. bij de periscoopwerkplaats en het Drägermagazijn van het Marine-Etablissement te Soerabaya, Spoorstraat 95, Den Helder.
F. W. Jeelof, Onderwijzer bij het O.L.O., Spanjaardslaan 101, Leeuwarden.
H. Schouten, Burgerl. (techn.) ambt. bij den P.T.T.-dienst, Burmanstraat 21h., Amsterdam (O.).
Ir. J. D. Carrière, Tijd. Ingenieur der 3e kl. b.d. dienst voor Waterstaat en Electriciteit, Zijpendaalscheweg 49, Arnhem.
J. H. Dobbinga, Leeraar M.O., Lomanstraat 11b, Amsterdam (2.).
Mej. G. Haveman, Leerares O.M.O., Ruysdaelstraat 9 (III) Amsterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

L. W. H. van Oosten, Hoofdradiocommies bij den P.T.T.-dienst, Daguerrestraat 86, 's-Gravenhage.
Mevrouw J. E. Nieraeth, Commies bij het Kadaster, Ligusterstraat 21, 's-Gravenhage.
E. Th. Bloch, Inspecteur bij den Pandhuisdienst, Larixlaan 19, 's-Gravenhage.
F. W. G. Hofman, Ingenieur 2e kl. bij de S.S. en Tr., Kostverlorenstraat 110, Zandvoort.
T. D. Pik, Onderopz.-machinist bij de S.S. en T[r.], W. Beukelsz.straat 28, Scheveningen.
Mevr. N. Janssen, geb. Teensma, Controleur 1e kl. [b.] den P.T.T.-dienst, Van Ittersumstraat 148, Zwolle.
G. W. Jansen, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Van Ittersumstraat 148, Zwolle.
J. ten Bosch, Wd. pakhuismeester 2e kl. Zoutreg[ie], Geraniumstraat 45, 's-Gravenhage.
Mej. M. Gol, Onderwijzeres der 1e kl. bij het O.E.L.O., Van Hagenhouckslaan 61, 's-Gravenhage.
A. M. Lindeboom, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr., Van Speijkstraat 171, 's-Gravenhage.
W. G. Noordhoorn, Commissaris van Politie der 1e kl., Copernicusstraat 30, 's-Gravenhage.
J. Lieverts, Werktuigkundige bij de S.S. en Tr., p[.a.] R. Ph. Veenhoven, Hoogenzand (Gr.).
Mr. W. H. van Helsdingen, Secretaris van den Vol[ks]raad, Ieplaan 29, "s-Gravenhage.
G. A. Kommer, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L[.O.], Van Speijkstraat 36, 's'-Gravenhage.
L. Leger, Hoofdingenieur bij de Bankatinwinning, [...]denweg 2, Hilversum.
E. Spangenberg, Adj.-referendaris. bij het Dep. [van] Financiën, Columbusstraat 86, 's-Gravenhage.
A. F. H. Rosenow, Loods 1e kl. bij den loodsdienst [...] Belawin-Deli, Mahsnerstrasse 14, Swinnmünde [...]
I. Gottlieb, Hoofdcomm. van Politie te Semarang, Pl[...] Jean Jacobs 1, Brussel.
Mevr. H. L. P. Zwitsers, geb. Waller, Onderwijz[eres] der 3e kl. bij het O.E.L.O., Sloterdijk B 30, Ams[ter]dam.
J. Zwitsers, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L[.O.], Sloterdijk B 30, Amsterdam.
P. E. van der Meer Mohr, Controleur 1e kl. bij het B[...] Van Boetzelaerlaan 29, 'sGravenhage.
J. B. C. van den Dorpel, Onderwijzer der 1e kl. bij [het] O.E.L.O., Steenweg 48, Helmond.
J. H. Breukers, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. [en] Tr., 's-Gravenhage, Reinkenstraat 70.
Ir. J. P. Tours, Ir. 2e kl. bij de W. en 's Lands B.O[.], p.a. Dr. Tours, Bilthoven.
A. M. van der Mat, Hoofd machinist bij 's Lands B[...]gerbedr., Eikenstraat 72, Haarlem.
H. Mulder, Hoofdradiocommies b.d. P.T.T. die[nst], Schernerweg 116, Maastricht.
M. Th. Slagter, 1e luitenant der Inf., Archime[des]straat 125, 's-Gravenhage.
H. J. v.d. Tuin, Onderluitenant der Inf., Stations[weg] 10, Oosterbeek (Gld.)
H. Agerbeek, Kapitein der Infantrie, Halleystraat [...] 's-Gravenhage.
W. J. Kalderbach, 2e luitenant der Artillerie, B[...]straat 127, 's-Gravenhage.
J. P. E. v. Ameijde, luitenant-kolonel der Infant[erie], Piet Heinplein 1, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

J. C. Bal, Hoofdcontroleur P.T.T.-dienst, Postst[raat] [...] Zierikzee.
J. F. Haver Droeze, Majoor der Infantrie, Rein[...]straat 34, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 6 tot 13 Maart.

Nieuwe Leden

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
G. Krugers, Directeur Java Film Compie, Amsterdam, Binnenkant 1. *f* 5	Eigen aanmelding.
Mevrouw de Kruyff, Amsterdam, Warmondstr. 199. *f* 5	Secretaris Afd. Amsterdam.
H. J. Nauta, Oegstgeest, Julianapark. *f* 5 (rekent tot Afd. Leiden)	Eigen aanmelding.
J. A. Arends, Den Haag, Bentinckstraat 5. *f* 5	den heer H. K. Manupasa te Den Haag.
J. E. P. Brodhaag, Den Haag, Bentinckstraat 16. *f* 5	den heer H. K. Manupasa te Den Haag.
Th. Hondius van Herwerden, Den Haag, Frankenslag 317. *f* 5	Mevrouw F. Wolff-Roodschild te Den Haag.
Dr. B. J. Esser te Poerbolinggo (Banjoemas) *f* 6	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.
G. Haar, onderneming Took Bandoeng te Temanggoeng (Kedoe) *f* 6	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.
H. D. Cappel, Bloemendaal, Iepenlaan 3. *f* 5	Penningmeester afd. Haarlem.

Afschrijvingen

Secretariaat van de Vereeniging „Suriname", Amsterdam, Keizersgracht 232.

Adresveranderingen

A. P. Romswinckel, Gezaghebber B.B. van: Amsterdam, Nicolaas Witsenkade 43, naar: Weltevreden p.a. Dep. v. B.B.
P. C. Smit, Indol. Student, van: Leiden, Witte Singel 7, naar: Hilversum, Javalaan 3.
L. R. Wentholt, Burgemeester van Gorssel, van: Hotel de Roskam, naar: Spoorlaan G. 306e.
J. B. C. van Dorpel, onderwijzer 1e klasse, van: Bojolali, naar: Helmond, Steenweg 48.
A. R. Boele, Ass.-Resident, van: Painan, naar: Rijswijk (Z.H.), Regentesselaan 4. *f* 5.
Prof. J. A. Loebèr, van: Elberfeld, Jägerhofstrasse 48, naar: Den Haag, Larixlaan 27. *f* 5.
Mejuffrouw J. A. van Emden, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 164, naar: Boomkruipersiaan 7.
Ir. H. M. J. Hart, Opperhoutvester, van: Den Haag, Wattstraat 14, naar: Buitenzorg, p.a. Dep. van Landbouw.
Instituut „de Wayer", Den Haag, van: Prinsestraat [...] naar: Denneweg 59.
R. M. Noto Soeroto, Den Haag, van: Thomsonlaan 1[...] naar: Fahrenheitstraat 514.
Jhr. Mr. J. W. L. C. von Weiler, Den Haag, van: Koninginnegracht 101, naar: Johan van Oldenbarneveltl[aan] [...]
H. H. Geul, Opperhoutvester, van: Den Haag, Frederik Hendrikplein 32, naar: Bandoeng, Papandajanlaan [...]
P. Rikkers, Kolonel M.G.D. van: Magelang, naar: Weltevreden, Parapattan 10.
A. E. L. van Win, Ritmeester Cavalerie, thans te Weltevreden, Mampangweg 30.
F. Ruinen, Kapitein-Adjudant van Bronbeek, Arnhem, van: Bronbeeklaan 127 naar: Beetsstraat 1.
Dr. W. L. Beekman, Directeur R.H.B.S., van: Groningen naar: Tiel *f* 5 (rekent tot Afd. Arnhem).
H. G. Levert, Den Haag, van: Paramaribostraat 3, naar: Prinse Vinkenpark 4